

Manevi Yükselme Seridi

İlham
Aylar

**RAMAZAN
BAYRAMI**

20 MART 2026 CUMA

KADİR

16 MART 2026 PAZARTESİ

BERAT

2 ŞUBAT 2026 PAZARTESİ

MİRAC

15 OCAK 2026 PERŞEMBE

REGÂİB

25 ARALIK 2025 PERŞEMBE

KUTLU ZAMAN DİLİMİ ÜÇ AYLAR	2
MANEVÎ YÜKSELME ŞERİDİ: ÜÇ AYLAR.....	7
KUTLU ZAMAN DİLİMİ ÜÇ AYLARI DEĞERLENDİRMEK İÇİN NE YAPABİLİRİZ?	12
<i>Daha İyi Bir İnsan Olmaya Niyet.....</i>	<i>12</i>
<i>Kur'ân'la İrtibat Kuvvetlendirilmeli</i>	<i>12</i>
<i>Peygamber Efendimiz'e Bolca Salât-u Selam Okumak</i>	<i>12</i>
<i>Namazımızı Güzelleştirme Zamanları.....</i>	<i>13</i>
<i>Tefekkür Bir Senelik Nafile İbadetten Hayırlı</i>	<i>13</i>
<i>Geçmişin Muhasebesi Yapılabilir</i>	<i>13</i>
<i>Günahları Eritmenin Yolu: Tövbe</i>	<i>13</i>
<i>İhtiyaç Sahipleri Görülmeli</i>	<i>13</i>
<i>Dolunay Günlerinde Oruç</i>	<i>14</i>
<i>Pazartesi-Perşembe Orucu</i>	<i>14</i>
<i>Sahuru Kandil Gecesi Olan Oruç</i>	<i>15</i>
RUHUMUZU DİNLEME ZAMANI: ÜÇ AYLAR.....	16
ÜÇ AYLARDAN İSTİFADE	21
ÜÇ AYLARIN FAZİLETİ.....	25
REGAİB GECEŚİ.....	31
<i>ZARFIN YÜMNÜ VE BEREKETİ MAZRUFU YANSIR</i>	<i>32</i>
<i>MÜBAREK GÜN VE GECELERDE BİZE DÜŞEN</i>	<i>33</i>
<i>KUTSAL MEKANLARDA DUA.....</i>	<i>34</i>
<i>MÜBAREK GECELERDE RABB İLE BAŞ BAŞA KALMA</i>	<i>35</i>
BERAT KANDİLİ	36
<i>Kur'ân'ın İşareti.....</i>	<i>37</i>
<i>Resûl-i Ekrem'in beyanları.....</i>	<i>37</i>
<i>Ulemanın şهادeti.....</i>	<i>41</i>
BERAT KANDİLİ DUASI	43
<i>Berat Kandili Duası</i>	<i>43</i>
HİKMET.NET'TEN CEVAPLAR İLE ÜÇ AYLAR.....	48
<i>Üç aylar orucu diye bir oruç var mıdır?</i>	<i>48</i>
<i>Kandil gecelerinde özel bir namaz var mıdır?.....</i>	<i>49</i>
<i>Kandil günlerinde oruç tutmak isteyen hangi gün oruç tutmalıdır?.....</i>	<i>49</i>
<i>Efendimiz'in miracı ruh ve bedenle birlikte mi olmuştur?.....</i>	<i>49</i>
<i>Şaban ayında oruç tutulur mu?.....</i>	<i>51</i>
<i>Beraat kandilinin gündüzünde oruç tutmak sünnet midir?</i>	<i>52</i>
MÜBAREK GECELERİMİZ KANDİLLER.....	53

Kur’ân’ın işaretleri ve Sünnet’in açık ifade ve işaretleri ile kutsallığı ortaya konan ve mü’minlerin asırlardan beri manevî hayatları adına değerlendirdiği, bütün sene içine yayılmış mübarek gün ve geceler bir mü’minin hayatında önemli bir yer işgal eder, etmelidir. 21 Aralık 2025 Pazar günü “kutlu zaman dilimi üç aylar” başlıyor.

Bir şeyden tam istifade edebilmek için onu bilmek gerekir. Üç ayları ve bu üç ayların içindeki değişik duraklar, konaklama ve dolma yerleri sayılabilecek mübarek geceleri tanıma ve onlardan istifade adına WISE Institute olarak, hikmet.net sitesinden de yararlanarak bir bülten hazırladık.

İnsan bu dünyada bir yolcudur. Yolculuğun neticesi ya sonsuz nimetleri ile cennet olacak ya da cehenneme varacaktır. Neticede cenneti kazanmak için dünyada belli şeyleri yapmak, dinin çizdiği sınırlar içinde hareket etmek gerekiyor. Cennete giriş Allah’ın lütfu ve rahmetiyledir; ancak cennetteki ekstra ikram ve ihsanlar için insanın dünyada hazırlık yapması gerekir. Dünyada yapılan her şey birer cennet nimetine dönüşecektir. Bunun için farz ve mükellefiyet olarak yaptıklarımızın yanında ekstradan yapılanlar ve belli zaman ve mekanların maneviyatımıza fazladan kattıkları sınırlı bir zaman diliminde yaşadığımız bu dünyada çok önemi haizdir. İşte “Üç Aylar” da bu ekstra kazanma zaman dilimleridir.

Bu bülten ile beraber mübarek geceler/kandiller alakalı farklı yazılarımızı wiseinst.org sitemizden okuyabilirsiniz. Ayrıca hikmet.net sitesi ekibinin hazırladığı Üç Aylar Bülteni’ni de siz değerli okuyucularımızın dikkatine sunuyoruz.

Her türlü talep ve sorularınızı wise@wiseinst.org e-mail adresimiz yoluyla bize iletebilirsiniz.

Bu dünyadaki zirvesi Bayram, ahirette cennet ve cemâlullah olan bu manevi yükselme şeridinin hakkını verme dileklerimizle...

Kutlu Zaman Dilimi Üç Aylar

M. Fethullah Gülen, *Sızıntı Dergisi*, Şubat-1994

Üç ayların kendilerine mahsus bir tadı, bir şivesi vardır ki onları yılın diğer aylarından ayırır.. her ayın güzellik ve nefâsetinin zâhirî duygularımızla hissedilip yaşanmasına mukabil, bu müstesna zaman dilimi kalble ve bâtınî duygularla yaşanır. Bu aylarda gönül dünyalarına yönelen insanlar, iman ve iz'anlarından fışkıran ışıklarla eşyanın perde arkasını süze süze, duygularıyla, içinde ebedî bir ömür sürecekleri firdevslere uyanmış ve ulaşmış gibi olurlar. Onlar için bu aylardaki günler, geceler, hatta saatler ve dakikalar âdetâ bir başka büyüyle gelir-geçer; gelip geçerken de derecesine göre herkese mutlaka bir şeyler fısıldar.

Bu aylarda zaman hep uhrevî renklerle tülленir.. insanlar tıpkı öbür âlemin sakinleriymişçesine mûnisleşir ve sırlı bir derinliğe ulaşırlar. Herkes kendi iç derinliklerinden olduğu gibi, varlığın sinelerinden de ukbâ buudlu bir şiiri dinler ve yığın yığın hülya ve hatıraların, beklenti ve rüyaların gurup ve tulû'larında dolaşır. Yer yer hüznü, zaman zaman da neşeli tedaileriyle üç aylar, bize hem yitirilmiş bir Cennet'in hasretini hatırlatırlar hem de buğu buğu onu yeniden bulabileceğimiz ümidiyle bütün benliğimizi sararlar. Evet, hayatımızın her dakikasını ayrı bir saadet ve neşeye, ayrı bir gerilim ve hamleye çeviren bu günlerdeki hatıra ve tedailer, duygularımızı sessiz bir şiire, hayatlarımızı da sihirli bir güzelliğe çevirirler.

Biraz da üç aylardaki nurların gönüllere sinmesiyle sokaklardaki ışıklar, minarelerdeki mahyalar, her taraftaki ruhanî canlılık ve mabetlere koşan insanların simalarındaki letafetle dünyadakinden daha çok Cennet'teki zamanları hatırlatan bu nurefşan zaman dilimi, kadrini, kıymetini bilenlere ayrı ayrı lezzetler ve zevk-i ruhanîler sunar. Evet, o, imanı, İslâm'ı, mabedi ve ibadeti duyup anlayanları; marifet, muhabbet ve ledünnî hazlara açık olanları, değişik dalga boyundaki ışıklarının renkleri, latîf latîf esen havasının incelikleri, uğradığı herkesi büyüleyip

geçen zamanın seslerinden toplanmış ve ruhları sarıp okşayan o sonsuz zevk meltemleriyle kucaklar hepimizi.

Hemen her sene zamanın bu altın dilimini idrak edince, âdeta, ötelerin ayn-ı hayat olan o sevimli, neşeli mavimtırak günlerine bir kere daha kavuşur gibi oluruz. Evet, bir kere daha gönül gözlerimizde her yan baharla tülленir.. her tarafta yeniden hayat köpürür.. dağ-bayır yeşerir ve renklerle kakhaha atar.. çiçekler raksa durur, bülbüller naralar yağdırır.. ve duygular gülden, laleden alevlerini alıyor gibi olur. Öyle ki her yanda esen bu umumi hava gönüllerimizi bir mutluluk vaadiyle kaplar ve bize ne bilinmedik ne sezilmedik şeyler fısıldar. Hatta hayatları bedbinliğe, karamsarlığa kilitlenmiş insanlar bile bu semavî şehrâyinden nasiplerini alırlar. Hele günler, o ibadetle derinleşen saatlerini, hayatın gerçek mânâsını terennüm etmek için gönüller üstünde bir mızrap gibi hareket ettirdiğinde, kuş cıvıltıları safvetinde ve bir çocuk neşesi tadındaki ezan dakikalarının Cennet güzellikleri kadar tesirli ve bu güzelliklere meftun bir kalb gibi olgun ve dolgun ibadet saatlerinin, Hakk'ı muhatap alma ve Hakk'a muhatap olma mânâsıyla tüten zebercet duyguların zikr u fikirle sinelerimizi coşturan şiiri başlar.. başlar da, varlığın çehresindeki perdeler sıyrılır ve Hakk'a yakın olmanın o kendine mahsus, huzur ve itmi'nan dolu lezzetli, sımsıcak mavi dakikaları bizim olur. Günde beş, haftada lâakal otuz beş defa, âdeta bir nurdan helezon çevresinde dolaşır, gönüllerimizde miraç fırsatlarına erer ve hep insan-ı kâmil olmanın rüyalarıyla yaşarız.

Üç ayların başlangıcı, kamer birkaç gün önce zuhur etse de, rağbetlere açık inayetle tülленen bir perşembe akşamı “merhaba” der ve bir mızrap gibi gönüllerimize iner. Ulu günlere ve daha bir ulu güne akort olmaya teşne duygularımızı ilk defa uyarıp coşturan “Regâib” bir ses ve enstrüman denemesi gibidir. Yirmi küsur gün sonra gelecek olan Miraç ise, tam hazırlanmış ve gerilime geçmiş ruhlar için âdeta, semavî düşüncelerle, gök kapılarının gıcırtilarıyla ve uhrevilik esintileriyle gelir. Berat bu tembihlerle uyanmış ve tetikte bekleyen sinelere kurtuluş muştularıyla seslenir. Kadir gecesine gelince bu kadirşinas insanları,

tasavvurlar üstü ve ancak bin aylık bir cehd ile elde edilebilecek feyiz ve bereketle kucaklar ve onları afv u mağfiret meltemleriyle sarar.

Üç ayların bu olabildiğince tatlı ve imrendiren sıcaklığı, imanlı gönüller için gece-gündüz demeden devam eder. Her gün bütün parlaklık ve canlılığıyla bereketlerini başımıza boşalttıktan sonra gidip ufka kapanınca, arkadan yepyeni, âsûde ve buğu buğu güzellikleriyle bir başka sabah tulû' eder.. gönüllerimizi dolduran, iç âlemlerimizde gizli gizli bir şeyler örgüleyen hüşyar gönüller için oldukça hülyalı bir sabah.

Recep ayının girmesiyle Rahmeti Sonsuz'a karşı dua, niyaz, hamd ü sena ve tam bir teyakkuzla hazırlığa geçen ruhlar, ayın sonuna doğru ötelere uyanmış gibi tam bir temaşa zevkine ererler.. ererler de hemen herkesin dili, edası, üslubu değişir ve çehrelerini bir heybet, bir haşyet ve bir ümit sevinci bürür. Herkes daha ziyade kalb diliyle konuşmaya başlar.. beşerî sertlikler daha bir yumuşar.. ve bunlar arasında bir hayli insan, miraç yapacakmışçasına bütün dünyevî ağırlıklarını atar ve âdeta ruh hiffetine ulaşır. Derken Hakk'a yönelmiş bu insanların gönüllerinden taşan nuraniyet ve simalarındaki rengârenk incelik en katı kalbleri dahi yumuşatacak ve rikkate getirecek ölçülere ulaşır.

Recep ayının girmesiyle, her zaman ayrı bir derinlikle tüllenen geceler, daha bir büyüğü hâl alır ve herkese ne dâhiyâne düşünceler ilham ederler. Hele, ondaki bu gecelerin ötelere açık menfezleri sayılan kutlu zaman parçaları, her zaman bize, gönüllerimize benzeyen emeller ve Cennet duygularıyla coşan hülyalar aşırlar.. aşırlar da, sonsuzluk arzularımızı kucaklar ve ruhlarımıza yeni yeni rüyaların kapılarını aralarlar. Hemen her gece benliğimizde uyukluyor gibi sessiz sessiz duran hislerimizi uyarır ve bize dünyadakinden daha derin saadet düşünceleri ilham ederler.

Kitaplarda “Şehrullâhi'l-Muazzam” diye geçen Şaban ayını, bütün varlığa ve benliğimize sinmiş bir lezzet gibi duyar ve gönüllerimizin ümide, beklentiye, uhrevî güzelliklere kaydığını hisseder gibi oluruz. O, gecesiyile-gündüzüyle, insana Ramazan besteli büyüğü bir musiki gibi tesir eder.. ve kendisine sığınanları semavî kollarıyla sarar.. bir anne

şefkatiyle kucaklar ve onları rahmetin enginliklerinde dolaştırır. Onu kendi ruhuyla idrak edenler için, sanki zaman delinmiş de duygularımıza zamanüstü âlemlerden bir şeyler akıyor gibi olur. Öyle ki, herkes onun aydınlık dakikalarında ve onu duymanın enginliklerinde bir adım daha atsa, kendini, bir sihirli merdivene binip ötelere yürüyecekmiş sanır. Hemen her gün, her gece, her saat ve her dakika fitratlarımızdaki gizli sonsuzluk arzusu ve ebediyet düşüncesiyle kimbilir kaç defa ötelere ihtiyacımızı hisseder ve bu Allah ayının araladığı menfezlerle emellerimizi temaşaya koşarız.

Derken sınımsız, olabildiğince yumuşak ve hummalı dakikalarıyla Ramazan ufukta belirir.. vicdanlar teyakkuza geçer, bütün gönüller uyanır, bütün duygular coşar.. ve insanlar oluk oluk mabede akar; oradan da Rabbine yürür. Ramazan'ın gelmesiyle ruhunun rabitaları daha bir güçlenir.. uhrevî arzu ve emeller daha bir köpürür; köpürür ve duygular üzerine bir mızrap gibi inip kalkan bir Ramazan mülâhazası, inanmış sineleri aşkla, şevkle coşturur ve onların ruhlarında âdeta yangınlar meydana getirir. Denebilir ki Ramazan, senenin en nurlu, en içli, en tesirli, en lezzetli günleri ve ledünnî hayatımızın da en önemli bir iç dinamizmi olarak bütün benliğimize siner ve bize en uhrevî hazlar yaşatır. Çarşı-pazar ve sokakların görüntüsü ötelere ait duygularla köpürür. Minarelerin solukları gönüllerde Kur'ân hüznüyle yankılanır.. mabetler ışıktan fistanlara bürünür ve imanlı gönüllerin avazlarıyla inler. Evden mabede, mabetten mektebe her yerde Hakk'a yönelişin sevinç ve itmi'nânı yaşanır.. ibadetle şahlanan sineler, bütün güzelliklerini ortaya döker.. en mahrem çizgileriyle iç dünyalarından kopup gelen aşklarını, şevklerini haykırırlar. Bu insanlar, güya “vuslata hazırlanın” emrini almış gibi her geceyi bir “şeb-i arûs” arefesi sayar ve her günü de engin bir vuslat duygusuyla geçirirler.

Evet, Ramazan'daki her seste bir başlangıç vaadi, her solukta bir kurtuluş ümidi nümâyândır. İftarlar, bize bir kısım sırlar fısıldar ve ufkumuzda büyük buluşmanın çağrışımlarıyla tülleenirler.. teravihler ümit dünyamıza neler neler vaat ederler.. geceler, âdeta nazlı bir gelin

edasıyla bize harem kapılarını aralar ve vâridâtın her türden dalga boyuyla ışık olur gönüllerimize akarlar.. imsaklar tıpkı vapur düdüğü, uçak sesi ve füze tarrakalarıyla tınlar ve Dost’a vuslat yolunda bir gece yolculuğunu salıklarlar... Nihayet upuzun bir gün, o tatlı buluşmanın telaşlı ama dikkatli, heyecanlı fakat ümitle dolu saatleriyle gelir her yanımızı sarar.

Ramazan’da hayat o kadar derin ve anlamlıdır ki konuşulan her söz, duyulan her ses insana, onun gönlünden fışkıran bir besteymiş gibi gelir; gelir de en tatlı nağmeler hâlinde duygularımız süzölmeye başlar. Her zaman ruhun bir tomurcuk gibi açılmasına ve benliğin derinliklerinde uyuyan duyguların uyanmasına vesile olan ve bizi en büyüleyici, en enfes hülyalar âleminde dolaştıran Ramazan, hepimizi ta iliklerimize kadar bir aşk u şevk ve bir vuslat ihtiyacıyla yoğurur ve gönüllerimize gerçek hayatın neşvesini duyurur.

Ramazan’da tam azığını alabilen herkes, burada elde ettiklerinin ötesinde, yürüdüğümüz bu nurlu fakat biraz buğulu yolun sonunda, hep özleyip durduğu bir ebedî saadetin var olduğunu anlar ve bütün benliğiyle O’na yönelir. Evet, her iftar ve her imsakta insan, kendine yepyeni bir vuslat kapısının aralandığını seziyor gibi olur ve iki adım ötede daha çaplı ve daha büyüleyici bir buluşma ihtiyaç ve ümidini duyar; duyar da bir tarafta gurbet ve yalnızlık, diğer tarafta da beklenti ve hülyalar onları daha engin bir büyü ile sarar ve hakiki aşkın derinliklerine çeker. Öyle ki, onların sinelerinin enginliklerinde olduğu gibi, mekânın sonsuzluğunda da her şeyin aşk etrafında cereyan ettiğini duyar ve kendilerinden geçerler. Kadın-erkek, genç-ihtiyar, zengin-fakir herkes, kendi idrak seviyesine göre, Ramazan’da önemli bir hazırlık dönemi yaşar; sonra da hiç bitmeyecek bir yol mülâhazasıyla hep Allah’a yürüyor gibi olurlar...

Manevî Yükselme Şeridi: Üç Aylar

*Rahmet ve bereketin sağanak sağanak yağdığı üç ayların manevi atmosferi gönüllerimize misafir olmaya başladı. Zirvesi Kadir Gecesi ve Ramazan Bayramı olan bir manevî yükselme şeridinin ilk basamaklarındayız. Şimdi bütün meselemiz: **Bu mübarek gün ve geceler bizim için ne ifade eder, onları nasıl değerlendirebiliriz?***

Herhangi bir şeyin değerini en iyi onu yapan bilir. Bildiği için de asıl değer onun verdiği değerdir. Zaman ve mekânlar da yaratıcıları Allah'tan aldıkları değerlerini, yine O'nun bildirmesiyle bulurlar. Zamana değer katan diğer bir husus da o zaman diliminde yaşanan olaylardır.

Zamanın tamamı değerli ve önemlidir fakat Kur'ân ve Sünnet ile kutsallığı ortaya konan ve asırlardan beri mü'minlerin manevî hayatları adına değerlendirdiği, bütün sene içine yayılmış mübarek gün ve gecelerin ekstra önem ve değeri vardır. Bu günlerde bu değerli zaman dilimleriyle dolu üç ayların atmosferine girmiş bulunuyoruz. İçinde bulunduğumuz zamanın mübarek olduğunda şüphe yok, ama asıl önemli olan bizim o bereketten hangi ölçüde istifade ettiğimiz.

Recep, Şaban ve Ramazan ayları için dinî literatürümüzde 'üç aylar' ifadesi yaygın olarak kullanılır ve bu ayların içinde Kur'ân ve Hadislerde işaret ve ifadesi bulunan ve Müslümanların çoğunluğu tarafından benimsenen mübarek gün ve geceler bulunur. Bizim kültürümüzde, bu mübarek zamanların geceye denk gelenleri, kutlama ve onun havasını her yerde hissettirme adına minarelerde kandiller yakılarak değerlendirildiği için 'kandil' olarak da isimlendirilir. Mevlid (Peygamberimiz'in (aleyhissalâtu vesselam) dünyayı teşrifi) kandili hariç diğer mübarek gecelerin hepsi üç aylardadır.

Zirvesi Bayram Olan Bereket Dolu Günler

Üç aylara manevî anlamda bir yükselme şeridi gibi bakabilir, ona göre değerlendirebiliriz. Bu yaklaşımı namaz ibadeti ile örneklendirmek mümkündür. Namazlarda zirve ve asıl ulaşıp elde edilmesi gerekenler farzlardır. O vaktin farzı namaz adına o zaman dilimindeki namaz ibadeti için ulaşılması gereken zirvedir. Farz zirvesi için; önce zihinler hazırlanır. Sonra sırasıyla abdest alınır, ezan okunur/dinlenir, mescide veya hususi ibadet mahalline gidilir, vaktin sünneti kılınır, kametle farza hazır hale gelinir. En sonunda da bunların zirvesi olarak vaktin farzı eda edilir. Bir açıdan, öncesinde yapılanların, farzı daha güzel ve tam anlamıyla ifa edebilmek için altyapı ve zemin gibi olduğunu düşünebiliriz. Farzla alakalı olarak öncesinde yapılanlar, zirve öncesi duraklar olarak da değerlendirilebilir. Aynen onun gibi biz de Ramazan bayramının hakkını vermek, ondan hakkıyla istifade edebilmek için üç aylar ile bir yükselme şeridine giriyoruz. Bu yükselmenin zirvesinin Kadir gecesini olduğu da düşünülebilir. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi vesellem) üç ayları oruç, namaz ve başka ibadetlerle değerlendirmiş ve ashabını da bu konuda ciddi bir şekilde teşvik etmiştir.

Değeri Çok Büyük Gece: Regâib

Üç aylar ne zaman başlarsa başlasın ilk Cuma gecesini Regâib kandilidir. Üç ayların ilk günü de olabilir, ilk haftasının son günü de. Biz Türkçe olarak perşembe akşamı diyoruz; aslında o hicrî takvime göre, yedinci ay olan Receb'in ilk perşembesini cumaya bağlayan gecedir. Ay takvimine göre gün akşamları, yani geceyle başlar. Dolayısıyla cuma gecesini, bizim perşembeyi bitirdiğimiz günün akşamıyla başlayan gecedir. Nitekim Oruç tutmaya başlayacağımız günün öncesindeki gece Teravih namazı kılınır, bayramdan önceki gece de teravih kılınmaz. Çünkü Teravih Ramazan ile irtibatlı bir namazdır ve son orucun iftarı ile Ramazan biter, Şevval ayı başlar; tıpkı Ramazan ayına oruç tutmadığımız günün akşamında Teravih kılınarak başladığımız gibi.

Regâib, çok rağbet edilen, kıymetli, değerli anlamlarına gelir. Camilerin kandillerle donatılıp herkes tarafından yaygın olarak kutlanması sonraki dönemlerde ortaya çıkmış olsa bile Müslümanlar üç aylardaki mübarek gecelere çok önem vermişlerdir; hatta İmam Gazali, bütün Kudüs halkının kandil gecelerini yoğun bir şekilde değerlendirdiğini ifade eder.

Bu arada belirtmemiz gereken bir husus da şudur: Hangisi olursa olsun, ana kaynaklarda herhangi bir mübarek geceye ait hususi bir ibadet şekli veya namaz yoktur. Bu konudaki rivayetler genel kabul görmemiştir. Manevi anlamda bereketle dopdolu olan Regâib gecesinin en önemli yönlerinden birisi de, zirvesi Ramazan bayramı olan tırmanma şeridinin ilk basamağı, ilk durağı ve başlangıç noktası olmasıdır.

Mânevî Olarak Zirveye Yükselme: Mirâc

Regâib gecesini ile başlanan yolculuktaki yükselme, Recep ayının 27. gecesine denk gelen mirâc ile devam eder. Peki, bu zamanın bizim dünyamızdaki tarihî izdüşümü nedir? Ne olmuştu o gece?

Mekke’de müslümanlara yönelik baskılar artmış, hayat zorlaşmıştı. Resûl-i Ekrem Efendimiz’in (as), en önemli destekçileri Ebu Talip ve Hz. Hatice (ra) vefat etmişti. Dünyadaki desteği zayıfladığı bir anda ekstra İlahî destek gelmişti. Allah (cc), Efendimizi (sas), önce Mekke’den Kudüs’e götürmüş, oradan da Kendi huzuruna alıp O’na ekstra lütuflarda bulunmuştu. İşte mirâc kandilinde biz bu hadiseyi hatırlıyor, manen benzeri bir seyahatin hayallerini kuruyor ve namaz ile o mirâca biz de çıkmaya çalışıyoruz.

Mirâc Gecesinin Özel Hediyesi: 5 Vakit Namaz

Mirâcın ilk kısmı İsra sûresinin başında ve devamı da Necm sûresinde anlatılır. Resûl-i Ekrem Efendimiz (as) insan algısını aşan bu yolculukla alakalı hadislerinde bazı detaylar verir. Mirâc hem Efendimiz için, hem de O’nun yolundan giden bütün Müslümanlar için bir bereket

kaynağıdır. Mü'minler, mirâcın bir hediyesi olan 'beş vakit namaz' ile kendi seviyelerinde bir mirâc yaşayıp huzurda olmanın hazzını duyabilirler.

Mirâcın fiziki boyutu bizim algılarımızı aşan bir mucizedir ve bu konuda biz, Kur'ân'ın ve hayatında yalanın şakasını bile yapmamış 'el-Emîn'in (aleyhisselam) söylediklerine inanırız. Bize bakan yönüyle mirâc ile namaz iç içedir ve öyle değerlendirilmiştir: *"Mü'min için her namaz bir mirâc vesilesidir. Ve mü'mine düşen de her namazda farklı farklı buudlarda bile olsa mirâcını tamamlamaktır. Mirâca namazla çıkılır... Allah'a namazla ulaşılır, enbiyanın huzuruna namazla varılır. Ama herkes bunu namazda kendine göre hisseder ve kabiliyeti nispetinde yükseldiğini duyar. Herkesin hissettiği kendi mirâcıdır."* (Fethullah Gülen, Mirac Enginlikli İbadet Namaz)

Sabahına Günahlardan Arınmış Çıkılabilecek Gece: Berat

İçinde iki mübarek gece barındıran Recep ayından sonra Şaban ayı gelir ki, hadis-i şeriflerde bu ayın tam ortasına dikkat çekilir. Hayatı düzgün yaşama gayretinde olanlar, farkında olmadıkları kusurlarından da kurtulmak için Berat gecesini tövbe ve istiğfarla, gündüzünü de oruçla değerlendirebilirler.

Şaban ayının ortasına denk gelen Berat gecesiyile ilgili mana olarak birbirini destekleyen pek çok hadis vardır. Bu hadislerde günahları ne kadar çok olursa olsun, tövbe edenlerin affedileceklerine vurgu yapılır.

Burada hatırlatmamız gereken bir durum var: Dinimiz insana, layık olduğu hakkı veriyor ve ona karşı yapılan bir haksızlığı onun bilgi ve izni dışında bağışlamıyor. Zira tövbenin şartlarından biri de; günahla, kul hakkı, yani insana karşı yapılmış bir haksızlık varsa, bunların ancak sahibi tarafından affedilebilmesidir. Kul haklarının tövbesi tek taraflı olmaz.

Berat gecesiyile, dua ile tövbe ve istiğfar edenlerin günahları, -hadisteki ifadeyle- koyunlarının çokluğu ile meşhur Kelb kabilesinin koyunlarının tüyleri kadar da olsa, bağışlanacaktır. Mü'min bağışlayıcı, başkalarına

karşı saygılı ve merhametli olur. Kin tutmaz. Allah Resûlü (as) Berat gecesini ile ilgili hadislerde, Müslüman kimlik ve kişiliğine yakışmayan kindarlığa da vurgu yapar ve kindarların da bağışlanma kapsamına giremeyeceğini belirtir.

Şaban ayının ortası ile alakalı pek çok hadisten birini Hz. Ali (r.a), Resûl-i Ekrem'den (as) şöyle rivayet eder:

“Şaban ayının ortasına geldiğiniz zaman, gecesini ibadet ederek gündüzünü de oruç tutarak geçiriniz. Güneş batıp gece olunca, Allah dünya semasına rahmet, mağfiret ve lütuflarıyla tecelli eder ve fecir doğana kadar ‘Yok mu benden af isteyen affedeyim; yok mu benden rızık isteyen rızık vereyim; yok mu musibete uğramış olup da derdine derman arayan ona afiyet vereyim. Yok mu şöyle? Yok mu böyle?’ der.” (İbn-i Mâce, İkâme 191; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/258)

Üç Aylar Bayrama Hazırlanma İmkânı Sunar

Üç ayları bir yükselme şeridi, içlerindeki mübarek gün ve geceleri de oradaki basamaklar gibi değerlendirdiğimizde, zirveye doğru Ramazan ile karşılaşırız. Ramazan; orucu, teravihi, fitre ve zekâtıyla tam bir ibadet ü taat ayıdır. Ramazan'ı tam olarak ihya etmek için öncesinde hazırlık yapmak gerekir. Nitekim Recep ayı ile başlayan mübarek gün ve geceler silsilesi, Ramazan'ın hakkını vermek için bir altyapı mahiyetindedir. Üç ayların ilk ikisini değerlendirmek, zirvesi olan Ramazan'ın daha dolu ve kâmil yaşanmasına vesile olacaktır. Evet, Recep ayıyla başlayan kutlu zaman dilimleri bize Ramazan'a ve Ramazan'ın sonundaki Kadir gecesine ve Bayram'a hazırlanma imkânı sunar.

Kutlu Zaman Dilimi Üç Ayları Değerlendirmek İçin Ne Yapabiliriz?

Bu mübarek geceler için ‘özel’ bir ibadet formu olmadığı ifade edilmişti. Cenab-ı Hak’tan ekstra lütuflar olacağı için normalde yapılan ibadetler, ruhen daha derinden hissederek edaya çalışılır. Hususi ibadet olmasa bile, bu mübarek zaman dilimlerini değerlendirme adına yapılabilecek pek çok şey vardır:

Daha İyi Bir İnsan Olmaya Niyet

* Her şeyden önce ‘daha iyi insan olmaya’ niyet edip gereklerini yerine getirmek için de özel çaba sarfetmeli. Zira manevî lütuflar bu dönemde katlanarak verilir. Allah’ın bu zaman diliminde lutfedeceği ekstra ikramlar bizi daha iyiye götürmek için çekici bir güç olacaktır.

Kur’ân’la İrtibat Kuvvetlendirilmeli

* Kur’ân’la irtibat bu dönemde daha fazla kuvvetlendirilebilir. Herkesin, Rabb’inden gelen bir mesaj olarak Kur’ân ile sıkı ve derin bir

ilişkisi olmalıdır. Bu anlamda, manasını anlamasak bile Rabbimizin kelamının metnini okuma konusunda özel gayret gösterebiliriz. Kur’ân ne olduğunu, hayatımızda nereye dokunduğunu bilmek bizi onun anlamına yöneltecek, hatta daha derine inip anlam katmanlarında seyahat etmemize vesile olacaktır. Kur’ân’ı sadece okumak değil, dinlemek de insanın sevap hazinesini zenginleştirir. Güzel Kur’ân okuyan hafızları internetten dinlememiz, hem Kur’ân dinleme sevabı kazandıracak, hem de Kur’ân’ı güzel okuma konusunda yardımcı olacaktır. Üç aylarda evrad u ezkara da hususi zaman ayrılmalıdır. Bu konuda Kur’ân okumanın en başta geldiği izahtan varestedir. Zira Kur’ân, zikirlerin de en güzelidir.

Peygamber Efendimiz’e Bolca Salât-u Selam Okumak

* Bir mü’min için, Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselam) ile irtibat kurmanın en kolay ve önemli vesilesi O’na salât u selam

okumaktır. Bu günlerde salavâtlarla irtibatımızı kuvvetlendirebiliriz. Bu salât u selamlar bize aynı zamanda O’nu iyi temsil eden bir ümmet olma hususunda şuur kazandıracaktır/kazandırmalıdır.

Namazımızı Güzelleştirme Zamanları

“*Namaz mü'minin miracıdır*” beyanından yola çıkarak namazlarımızı daha da güzelleştirebiliriz. Bu dönemde kılınacak Nafile namazların yanında ve belki de daha önemli olarak kaza namazı olanların bunları tamamlaması öncelikli hedeflerden olmalıdır.

Tefekkür Bir Senelik Nafile İbadetten Hayırlı

Pek çok Kur’ân âyeti ve “*Bir saat tefekkür, bir sene nafil e ibadetten hayırlıdır.*” hadisiyle tavsiye edilen tefekkür ibadeti konusunda da hassas olunmalı. Özellikle bu mübarek zaman diliminde, insan kendisine, ahiretini kurtaracak, dünyasını mamur edecek sorular sormalı. Kim olduğunu, nereden geldiğini, nereye gittiğini düşünmeli ve dünyada yapması gerekenler

hususunda fikirler üretmeli ve bunları geliştirmelidir.

Geçmişin Muhasebesi Yapılabilir

İnsan her zaman muhasebe yapabilir, ama bu günlerde yapılacak geçmişin muhasebesi ve geleceğin planlanması daha verimli olacaktır. Ayrıca dargın ve küslerle barışmalı, üzerimizde hakkı olanların hakkını verip helalleşme yolları aranmalıdır.

Günahları Eritmenin Yolu: Tövbe

Hadisin beyanıyla “*İnsanlar hata yapmaya açıktır, çok hata yaparlar. Hata yapanların en hayırlıları da hatalarından dönen tövbekârlardır.*” Bugünlerde hem tövbe ve istiğfar etmeyi hem de hayatımızın merkezinde olması gereken duayı ihmal etmemeliyiz.

İhtiyaç Sahipleri Görülmeli

İslam, Müslümanların bireysel yaşamlarından ziyade toplu bir şekilde yaşamaları, birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamalarını tavsiye eder. Bu günlerde ihtiyaç sahibi kimselere yapılacak aynî ve nakdî her türlü

yardımın, Hak katında kıymeti paha biçilemez. Ayrıca ibadetlerde de beraberlik önemlidir. Bu mübarek zaman dilimlerinde ve özellikle de gece kılınan namazlarda mümkün olduğu kadar, şartları zorlayarak da olsa cemaate katılmalı.

Dolunay Günlerinde Oruç

Abdulah b. Abbas'tan (r.anhuma) rivayet edildiğine göre, "Peygamber Efendimiz (as), eyyâmü'l-bîz'da, yani her kameri ayın 13, 14 ve 15. dolunay günlerinde oruç tutar ve bunu sefer gibi zor zamanlarda bile ihmal etmezdi" (Nesâî, *Savm* 70) Allah Resûlü bu günlerde sahabîlerini de oruca teşvik ederdi. Ay çok parlak görüldüğü için bu günlerde tutulan oruca "eyyâm-ı bîz = dolunay/beyaz günler" orucu denmiştir. Ayrıca çeşitli sahih hadislerde bu oruca devam edenlerin bütün ömürlerini oruçluymuş gibi geçirecekleri müjdesi de verilmektedir. Bir nevi Ramazan'a hazırlık ayları olan Recep ve Şaban aylarının 13, 14 ve 15. günlerinde oruç tutularak hem bu Sünnet hayata geçirilebilir hem de Ramazan sonrasında da bu oruca devam

edilerek bütün ömrü ibadet duygusuyla geçirmek mümkün olur.

Pazartesi-Perşembe Orucu

Üç Ayları değerlendirme ve Ramazan orucuna hazırlanma adına Allah Resûlü'nün (aleyhissalâtu vesselâm) bizzat kendisi tutup ashabına da tavsiye ettiği Pazartesi-Perşembe oruçları önemli bir maneviyat kaynağıdır.

Resul-i Ekrem Efendimiz bazı zamanlarda ibadet ü taata daha çok özen gösterir, diğer vakitlerdekinden daha hassas davranırdı. Hz. Aişe (r.anhâ) O'nun nafil olarak tuttuğu oruçlardan birini, "Allah Resûlü, Pazartesi-Perşembe günleri oruç tutmaya çokça özen gösterirdi, onlarda Allah'ın rızasını arardı." (Tirmizî, *Savm* 44; Nesâî, *Savm* 70) diye anlatır. Yine Efendimiz'e yakınlığı ile bilinen sahabilerden Üsame b. Zeyd de bu durumu müşahade etmiş ve Efendimiz'e bu konuyu sormuştur.

Ebû Katâde el-Ensârî'den (radıyallahu anh) rivayet edildiğine göre,

Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) farklı

zamanlarda oruç tutma hakkında pek çok soru sorulmuştu. Bunlar arasında Pazartesi günü oruç tutmanın fazileti/hükmü hakkında da bir soru vardı. Efendimiz aleyhisselam, Pazartesi orucunu tasvip ve teşvik ederek:

“Ben o gün dünyaya geldim ve bana o gün peygamberlik verilip vahiy indirilmeye başlandı.” buyurmuştu. (Müslim, *Sıyam* 198; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, 4/293)

Sahuru Kandil Gecesi Olan Oruç

Kandil gecelerinin gündüzleri de mümkün olduğunca oruçla güzelleştirilmeli. Özellikle Berat kandilinin gündüzünü oruçlu geçirmeye gayret etmeli. Zira hadiste Berat gecesini ibadet ü taat ile değerlendirme tavsiyesinin yanında gündüz de oruç tutma vurgusu yapılıyor.

Bu arada kafa karıştıran bir hususu da açıklığa kavuşturalım: Kandil günlerinde oruç ne zaman tutmalı? Kamerî takvime göre, gün gece ile başlar; dolayısıyla kandil gününü oruçlu geçirmek isteyenler, kandil gecelerinde sahura kalkıp ertesi günü, yani kandil gününü oruçlu geçirmeyi düşünebilir. Bununla beraber böyle mübarek geceleri oruçlu bir şekilde karşılama düşüncesi ibadetler adına farklı bir güzellik olacaktır.

Değerlendirebilenler için Kadir gecesi, kandillerin ve Ramazan'ın zirvesi, Bayram da apayrı bir manevî zirvedir. Üç aylarla yaşanan nuranî ve manevî yükselme süreci, bayramdan sonra seviye düşürülmeden devam ettirilir, hatta manevî olarak bir üst seviyeye çıkılırsa, manevî hayatın seviyesi hep gelişmeye devam edecektir. Böylelikle *“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır”* ölçüsü de dikkate alınmış olacaktır.

Ruhumuzu Dinleme Zamanı: Üç Aylar

M. Fethullah Gülen, Mefkure Yolculuğu, s.24

Soru: Kutlu zaman dilimi üç ayların heyecanını içimizde duyabilme ve onların ruhanî ve mânevî atmosferlerinden âzamî derecede istifade edebilme adına neler tavsiye edersiniz?

Öncelikle ifade etmek gerekir ki üç aylar, insanın, Allah’a en yakın olabileceği, O’nun engin rahmetine liyakat kesbedebileceği; günahlarından sıyrılıp kalb ve ruh ufkunda seyahat edebileceği en önemli kutlu zaman dilimleridir. Zaten nefsin tezkiyesi, ruhun terbiyesi ve kalbin tasfiyesi açısından insanın her sene mutlaka böyle semavî bir rehabilite sürecine ihtiyacı vardır. Bu mübarek zaman dilimleri ise böyle bir rehabiliteyi gerçekleştirme adına çok önemli bir vesiledir.

Şüphesiz insanın bu mübarek zaman dilimlerinde bedenî ve nefsanî ağırlıklardan sıyrılıp belli bir ufka yükselebilmesi, belli bir seviyeyi yakalayabilmesi en başta ciddî bir tefekkür ve tezekkür ameliyesini gerektirir. Ancak bunu yaparken o, kalb ve ruhunu da sürekli mâneviyata açık tutmalıdır. Yani o, bir taraftan, bu aylarda, iman ve Kur’ân’a dair meseleleri, akıl ve zihin melekeleriyle, müzakere yoluyla anlamaya çalışırken, diğer yandan da, üzerine sağanak sağanak yağan mâneviyat ve ışıık yağmurunu yudum yudum içine çekmeye çalışmalıdır.

Teveccühe Teveccühle Mukabele Edilir

Şimdiye kadar pek çok insan, kendi zaviye ve kendi ufku itibarıyla bu zaman dilimleriyle alâkalı nice güzel söz söylemiş, nice güzel beyanda bulunmuş, gündüz ve gecesiyle bu ayların mü’min hayatına kazandıracığı nice güzelliklere dikkat çekmiştir. Hazine kıymetindeki bu eserlerin karşılıklı okuma yoluyla kelime kelime üzerinde durulup tahlil edilmesi, müzakere metoduyla sindirilip içselleştirilmesi, bu ayların insana

kazandıracağı varidât ve füyuzâtı anlama ve duyma adına çok önemlidir. Evet, üç aylarla alâkalı yazılanlardan tam istifade edebilmek için sığ ve sathî bir okuyuş tarzından uzaklaşıp, meselenin derinliklerine açılmasını bilmek gerekir. Aksi hâlde, bu duygu ve düşünce geliştirilmediği sürece insanın üç aylarla alâkalı okuyup dinlediklerinden hakkıyla istifade edebilmesi mümkün olmayacaktır.

Ayrıca, bu kutlu zaman dilimlerinin kendine mahsus güzelliklerini ve insan gönlüne akseden zevk ve lezzetlerini kâmil mânâda duyup tadabilmek için daha baştan bu zaman dilimlerinin “ganimet ayları” olduğunun bilinip takdir edilmesi, arkasından da saniyesi zayi edilmeksizin gece ve gündüzüyle bu ayların ciddî şekilde değerlendirilmesi gerekir. Mesela, azim ve kararlılıkla geceleri kalkıp Cenâb-ı Hakk’a teveccüh etmeyen ve gece varidâtını yudumlamayan bir insanın bu aylarla ilgili dile getirilen güzellikleri derinliğiyle hissetmesi, tatması ve zevk etmesi mümkün değildir. Evet, insan ciddî bir metafizik gerilim içinde bu aylara girmez, ciddî bir kulluk şuuruyla kendisini ibadete vermez ve kendisini işin içine salmazsa, bu ayların ifade ettiği mânâlar bardaktan boşalırcasına yağıp dursa da o, bunları duyup hissedemez. Hatta o, başkalarının bu zaman dilimleriyle ilgili ifadelerini kendi idrak ve istidadının mihengine vurur ve onları bir lüks ve fantezi olarak değerlendirebilir.

Evet, bu mübarek günlerin tepemizden aşağıya sağanak sağanak boşalttığı varidâtı duyabilmek, öncelikle ona inanıp teveccüh etmeye bağlıdır. Zira teveccühe teveccühle mukabele edilir. Siz bu ayların ruh ve mânâsına teveccüh etmezseniz, onlar da size kapılarını açmaz. Hatta bu aylarla ilgili söylenen çok canlı ve parlak sözler bile sizin nazarınızda cansız bir ceset gibi sönük kalır. Öyle ki bu mevzuda ne İbn Recep el-Hanbelî’nin bam teline dokunan ifadeleri ne de İmam Gazzâlî Hazretleri’nin yüreklere aşk u heyecan salan sözleri sizin gönlünüzde bir aks-i seda bulur. “Acaba bu adamlar ne söylüyor ki!” der, geçer gidersiniz. Çünkü bir sözün tesiri adına, söylenilen sözün kıymeti kadar, muhatapların bakış açısı, niyeti, idrak ve sinelerinin bu meseleye açık oluşu da önem arz eder.

Bu itibarla insan meseleyi öyle sahiplenmeli ki, âdeta recepleşmeli, şabanlaşmalı ve ramazanlaşmalıdır. Evet, insan, onlarla öyle bütünleşmeli ki, bu kutlu ayların insan ruhuna neler söylediğini duyup hissedebilsin. Yoksa siz, siz olarak kaldığınız, sathîlikten kurtulamadığınız ve bu ayların hakikatini araştırmadığınız sürece bu aylarla ilgili söylenilen çok güzel sözler bile bir kulağınızdan girer, öbür kulağınızdan çıkar. Bu açıdan, laubaliliğe açık duran, böyle bir ganimet mevsiminde kendini yenileme gibi bir gayret içinde olmayan, hâl ve hareketlerinde ciddiyeti yakalayamayan insanların bu aylardan istifadeleri çok zordur.

Kutlu Zaman Dilimine Uygun Programlar

Öte taraftan meselenin içtimaî ruha, toplumdaki genel kabule bakan yönü de vardır. Vakıa bu mübarek ayların ifade ettiği gerçek derinlik ve enginliğin duyulup hissedilmesi kalb ve ruh ufku itibarıyla derin insanlara mahsus bir mazhariyettir. Fakat şu anda umumî mânâda toplumumuzun da belli ölçüde bu ayların kıymet ve bereketini takdir ettiği, camilere yöneldiği ve Cenâb-ı Hakk’a teveccüh ettiği de bir gerçektir. İşte bu durum önemli bir vesile olarak değerlendirilip bu kutlu zamanda farklı program ve aktivitelerle insanların ruhuna belli mesajlar duyurulabilir. Aynı şekilde üç ayların içinde yer alan Regaib, Miraç, Beraat ve Kadir gecelerinde de dinin ruhuna sadık kalınarak çağımızın insanına hitap edecek daha hususî programlar tertip edilebilir. Böylece bu kutlu geceleri, insanları Allah’a yaklaştırma ve dinin hakikatini gönüllere duyurma adına değerlendirmiş oluruz. Camiye gelen insanların gönüllerine bu istikamette bazı hakikatler duyurulabileceği gibi, farklı meclislerde bir araya gelişler de müzakere ve sohbetlerle değerlendirilebilir. Böylece bu ayların kendileri için bir şey ifade ettiğine inanan insanların bu teveccüh ve beklentileri de doğru değerlendirilmiş olur.

Yalnız müsaadenizle burada bu tür programlarla alakalı önemli gördüğüm bir hususa dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Bizim, farklı vesileleri değerlendirerek yapacağımız bütün faaliyetlerdeki gayemiz, insanları düşünce ve his dünyaları itibarıyla bir adım daha Allah’a

yaklaştırmak olmalıdır. Şayet meşgul olduğumuz program ve aktiviteler bizi bizliğimize götürmüyor ve kendimizi bulma istikametinde bize rehberlik etmiyorsa boş şeylerle uğraşıyoruz demektir. Evet, düzenlediğimiz programlarda Rabbimize ait bir kısım hakikatleri seslendiremiyor, insanları bir adım daha Efendiler Efendisi'ne yaklaştıramıyorsak; hatta sırf insanların heva ve heveslerine hitap eden programlar düzenliyor ve neticede onlara sadece “Hoş dakikalar geçirdik.” dedirtiyorsak, zaman israfına, belki de günaha giriyoruz demektir. Zira Allah’a (celle celâluhu) götürmeyen ve Efendimiz’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) ulaştırmayan her yol bir aldanmışlıktır. Hem zaten insanları eğlendirme, şölen ve karnavallar düzenleme hak ve hakikate tercüman olmayı isteyen inanan gönüllerin işi ve vazifesi değildir.

Ayrıca bilinmesi gerekir ki, günümüzde insanların genel durumları itibarıyla eğlenceye açık bir hayat tarzları vardır. Dolayısıyla onların bu mevzuda gösterecekleri alaka sizi aldatabilir. Öyle ki onların memnuniyetine bakarak iyi bir iş yaptığınızı zannedebilirsiniz. Oysaki önemli olan onların alakasından ziyade, yapılan işin Kur’ân ve Sünnet’in kıstaslarına göre doğru olup olmadığıdır. Bu itibarla ortaya konulan faaliyete alaka gösterilmese ve katılım az olsa bile, siz her zaman doğrunun peşinde koşmalısınız. Diğer bir ifadeyle mühim olan, insanların takdir ve alkışı değil, yapmış olduğunuz programın kalbî ve ruhî hayatımız adına bir mânâ ifade etmesidir.

Bu itibarladır ki, göklerin nura gark olduğu, zeminin semavî sofralarla bezendiği böyle bereketli bir zaman diliminde, biz, insanları kalbî ve ruhî hayatları itibarıyla hep derinleşmeye yönlendirmeli ve yapacağımız her işi mutlaka yüksek hedeflere, engin mülâhazalara bağlamalıyız. Öyle ki muhatap olduğumuz insanların gönüllerine her seferinde yeni bir mânâ, yeni bir ruh aşılmalı ve onları, mâneviyat adına doymazlığa doğru yelken açtırmalıyız. Bunu gerçekleştirmek için ister eskiden beri bilinen ilâhîler, naatlar, münacatlar okunsun; isterse de yeni beste ve güftelerle bu mânâlar ifade edilsin ama her ne olursa olsun biz mutlaka her faaliyetimizle insanlarda ebed arzusunu tetiklemeli, gönüllerde sonsuz saadeti kazanma iştiağını ve kaybetme endişesini

harekete geçirmeli ve netice itibarıyla muhatap olduğumuz insanları dinin ruhuna uyarmaya çalışmalıyız.

Hâsılı, camiler, cemaatler, cumalar, Recepler, Şabanlar, Ramazanlar, Regaibler, Miraçlar, Beraatlar ve Kadirler mutlaka insanları Cenâb-ı Hakk'a yönlendirmeye vesile yapılmalı ve her anı sonsuzluğu peylemeye açık bu kutlu zaman dilimlerinde tertip edilen bütün aktiviteler, yüce ve yüksek gayeleri gerçekleştirmeye matuf olmalıdır.

Üç Aylardan İstifade

M. Fethullah Gülen, Gufranla Tüllenen İbadet ORUÇ, s.34

Üç aylar, insanın Allah’a en yakın olabileceği, O’nun engin rahmetine liyakat kesbedebileceği, günahlarından sıyrılıp kalb ve ruh ufkunda seyahat edebileceği kutlu zaman dilimleridir. Zaten nefsin tezkiyesi, ruhun terbiyesi ve kalbin tasfiyesi açısından insanın her sene mutlaka böyle semavî bir rehabilite sürecine ihtiyacı vardır. İşte bu mübarek zaman dilimleri böyle bir rehabiliteyi gerçekleştirme adına çok önemli vesilelerdir.

İnsanın bu yümünlü vakitlerde bedenî ve nefsanî ağırlıklardan sıyrılıp belli bir ufka yükselerek belli bir seviyeyi yakalayabilmesi en başta ciddi bir tefekkürü gerektirir. Ancak bunu yaparken o, kalb ve ruhunu da sürekli mâneviyata açık tutmalıdır. Yani mü’min, bu aylarda bir taraftan iman ve Kur’ân’a dair meseleleri akıl ve zihin melekelerini kullanarak müzakere yoluyla anlamaya çalışırken, diğer yandan da üzerine sağanak sağanak yağan mâneviyat ve ışık yağmurunu yudum yudum içine çekmeye çalışmalıdır.

Şimdiye kadar pek çok insan, kendi ufku itibarıyla bu zaman dilimleriyle alâkalı nice güzel söz söylemiş, nice güzel beyanda bulunmuş, gündüz ve gecesiyle bu ayların mü’min hayatına kazandıracığı nice güzelliklere dikkat çekmiştir. Hazine kıymetindeki bu eserlerin karşılıklı okuma yoluyla kelime kelime üzerinde durulup tahlil edilmesi, müzakere metoduyla sindirilip içselleştirilmesi, bu ayların insana kazandıracığı vâridât ve füyûzâtı anlama ve duyma adına çok önemlidir. Evet, üç aylarla alâkalı yazılanlardan tam istifade edebilmek için sığ ve sathî bir okuyuş tarzından uzaklaşıp, mevzuun derinliklerine açılmasını bilmek gerekir. Bu duygu ve düşünce geliştirilmediği sürece okunup dinlenenlerden hakkıyla istifade etmek mümkün olmayacaktır.

Üç ayların kendine mahsus güzelliklerini ve insan gönlüne akseden zevk ve lezzetlerini kâmil mânâda duyup tadabilmek için daha

baştan bunların “ganimet ayları” olduğunun bilinip takdir edilmesi, arkasından da saniyesi zayi edilmeksizin gece ve gündüzüyle ciddi şekilde değerlendirilmesi gerekir. Azim ve kararlılıkla geceleri kalkıp Cenâb-ı Hakk’a teveccüh etmeyen ve gece vâridâtını yudumlamayan bir kişinin, dile getirilen güzellikleri derinliğiyle hissedip onların tadına varması mümkün olmaz. Evet, insan ciddi bir metafizik gerilim içinde bu aylara girmez, ciddi bir kulluk şuuruyla kendini ibadete vermez ve işin içine salmazsa, bu bereketli zaman parçalarının ifade ettiği mânâlar bardaktan boşanırcasına yağıp dursa da onun nasibine bir şey düşmez. Hatta o, başkalarının en harikulâde ifadelerini kendi idrak ve istidadının mihengine vurur da onları bir lüks ve fantezi olarak değerlendirebilir ya da o çok canlı ve parlak sözler, onun nazarında cansız bir ceset gibi sönük kalır. Öyle ki bu mevzuda ne İbn Recep el-Hanbelî’nin bamteline dokunan ifadeleri ne de İmam Gazzâlî Hazretleri’nin yüreklere aşk u heyecan salan sözleri onun gönlünde bir aks-i seda bulur. “Acaba bu adamlar ne söylüyor ki!” der, geçer gider. Çünkü bir sözün tesiri adına, söylenilen sözün kıymeti kadar, muhatapların bakış açısı, niyeti, idrak ve sinelerinin o meseleye açık oluşu da önem arz eder.

Evet, bu mübarek günlerin tepemizden aşağıya sağanak sağanak boşalttığı vâridatı duyabilmek, öncelikle ona inanıp teveccüh etmeye bağlıdır. Zira teveccühe teveccühle mukabele edilir. Siz bu ayların ruh ve mânâsına teveccüh etmezseniz onlar da size kapılarını açmaz.

Bu itibarla insan meseleyi öyle sahiplenmeli ki âdeta Receptleşmeli, Şabanlaşmalı ve Ramazanlaşmalıdır. Evet, bu kutlu aylarla öyle bütünleşmeli ki onların insan ruhuna neler söylediğini duyup hissedebilsin. Bu açıdan, sathilikten kurtulamayan, laubaliliğe açık duran, böyle bir ganimet mevsiminde kendini yenileme gibi bir gayret içinde olmayan, hâl ve hareketlerinde ciddiyeti yakalayamayan insanların bu aylardan istifade etmeleri çok zordur.

Dinin Ruhuna Uygun Programlar

Öte taraftan meselenin toplumdaki genel kabule bakan yönü de vardır. Vâkıa bu mübarek ayların ifade ettiği gerçek derinlik ve enginliğin duyulup hissedilmesi kalb ve ruh ufku itibarıyla derin insanlara mahsus bir mazhariyettir. Fakat şu anda Müslümanların belli ölçüde bu ayların kıymet ve bereketini takdir ettiği, camilere yöneldiği ve Cenâb-ı Hakk’a teveccüh ettiği de bir gerçektir. İşte bu durum önemli bir vesile olarak değerlendirilip bu bereketli zaman dilimlerinde farklı program ve aktivitelerle insanların ruhuna belli mesajlar üflenebilir. Aynı şekilde üç ayların içinde yer alan Regâib, Miraç, Berat ve Kadir gecelerinde de dinin ruhuna sadık kalınarak çağımızın insanına hitap edecek daha hususi programlar tertip edilebilir. Böylece bu kutlu geceleri, insanları Allah’a yaklaştırmak ve dinin hakikatini gönüllere duyurma adına değerlendirmiş oluruz. Camiye gelen insanların gönüllerine bu istikamette bazı hakikatler duyurulabileceği gibi, farklı meclislerde bir araya gelişler de müzakere ve sohbetlerle değerlendirilebilir. Böylece bu ayların kendileri için bir şey ifade ettiğine inanan insanların teveccüh ve beklentileri de doğru değerlendirilmiş olur.

Yeri gelmişken bu tür programlarla alâkalı önemli gördüğüm bir hususa dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Bizim, farklı vesileleri değerlendirerek yapacağımız bütün faaliyetlerdeki gayemiz, insanları düşünce ve his dünyaları itibarıyla bir adım daha Allah’a yaklaştırmak olmalıdır. Şayet meşgul olduğumuz program ve aktiviteler bizi bizliğimize götürmüyor ve kendimizi bulma istikametinde bize rehberlik etmiyorsa boş şeylerle uğraşıyoruz demektir. Evet, düzenlediğimiz programlarda Rabbimize ait bir kısım hakikatleri seslendiremiyor, insanları biraz daha Efendiler Efendisi’ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) yaklaştıramıyor da sırf insanların heva ve heveslerine hitap eden programlar düzenliyor ve neticede onlara sadece “Hoş dakikalar geçirdik.” dedirtiyorsak, zaman israfına, belki de günaha giriyoruz

demektir. Zira Allah’a (celle celâluhu) götürmeyen ve Efendimiz’e ulaştırmayan her yol bir aldanmışlıktır. Zaten insanları eğlendirme, şölen ve karnavallar düzenleme de bize ait bir iş ve vazife değildir.

Ayrıca bilinmesi gerekir ki günümüzde genel durumları itibarıyla insanların eğlenceye açık bir hayat tarzı vardır. Dolayısıyla onların bu mevzuda gösterecekleri alâka sizi aldatabilir. Öyle ki onların memnuniyetine bakarak iyi bir iş yaptığınızı zannedersiniz. Oysaki önemli olan onların alâkasından ziyade yapılan işin Kur’ân ve Sünnet’in kıstaslarına göre doğru olup olmadığıdır. Bu itibarla ortaya konulan faaliyete alâka gösterilmese ve katılım az olsa bile, siz her zaman doğrunun peşinde koşmalısınız. Diğer bir ifadeyle mühim olan, insanların takdir ve alkışı değil, yapmış olduğunuz programın kalbî ve ruhî hayatımız adına bir mânâ ifade etmesidir.

Bu itibarlardır ki göklerin nura gark olduğu, zeminin semavî sofralarla bezendiği böyle bereketli bir zaman diliminde biz, insanları kalbî ve ruhî hayatları itibarıyla hep derinleşmeye yönlendirmeli ve yapacağımız her işi mutlaka yüksek hedeflere, engin mülâhazalara bağlamalıyız. Öyle ki muhatap olduğumuz insanların gönüllerine her seferinde yeni bir mânâ, yeni bir ruh aşılmalı ve onlara, mâneviyat adına doymazlığa doğru yelken açtırmalıyız. Bunu gerçekleştirmek için ister eskiden beri bilinen ilâhiler, naatlar, münacatlar okunsun, ister yeni beste ve güftelerle bu mânâlar ifade edilsin, biz mutlaka her faaliyetimizle insanlarda ebed arzusunu tetiklemeli, gönüllerde sonsuz saadeti kazanma iştiağını ve kaybetme endişesini harekete geçirmeli ve netice itibarıyla muhatap olduğumuz insanları dinin ruhuna uyarmaya çalışmalıyız.

Hâsılı, camiler, cemaatler, cumalar, Recepler, Şabanlar, Ramazanlar, Regâibler, Miraçlar, Beratlar ve Kadirler mutlaka insanları Cenâb-ı Hakk’a yönlendirmeye vesile yapılmalı ve her ânı sonsuzluğu peylemeye açık bu kutlu zaman dilimlerinde tertip edilen bütün aktiviteler yüce ve yüksek gayeleri gerçekleştirmeye matuf olmalıdır.

Üç Ayların Fazileti

Üç aylar, kutlu bir zaman dilimidir ve mü'minlerin hayatında müstesna bir yer teşkil eder. Her mü'min, bu zaman diliminin geleceği ânı heyecanla bekler/beklemelidir. Böyle bir bekleyiş bize Efendimiz'den miras kalmıştır. O (sallallâhu aleyhi ve sellem), üç ayların geleceği günleri gözler ve onun gelişiyile birlikte şöyle duada bulunurdu:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

“Ya Rab! Recep ve Şaban'ı bizler için mübarek kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır.”¹

Recep Ayı

Üç ayların başlangıcı olan Recep, Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân-ı Kerim'de haram aylar (içinde savaşın haram olduğu aylar) olarak zikrettiği dört aydan biridir:

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ

“Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günden beri ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır.”²

Recep ayında sevapların âdeta yağmur gibi yağması sebebiyle bu aya “Recebü'l-asabb” ismi verilmiştir. “Asabb” kelimesi Arapça'da “bol bol dökülen” anlamına gelir. Yani Allah'ın rahmetinin coşup, ikram ve ihsanlarının sağanak sağanak kulları üzerine yağdığı ay demektir.

1 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/259; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 4/189.

2 Tevbe sûresi, 9/36.

Bu aya “Recebü’l-asamm” da demişlerdir. “Asamm” sağır demektir. Recep ayı, savaşın haram olduğu aylardan olduğu için bu ayda silahlar susar, savaş çığırkanlıkları duyulmaz olur, her tarafa sulh ü sükun hakim olurdu. Onun için ona bu ismi vermişlerdir.

Allah dostları, Recep ayını, tarlaya tohum atma dönemine benzetmişlerdir. Şaban ayı, bu tohumların ve çıkan başakların bakım dönemi, Ramazan ise hasat mevsimi gibidir. Bu bakımdan bir mü’min, ahirete yönelik mahsüller elde etmek için yola çıkmışsa ilk etapta tohumu iyi atmalıdır. Yapacağı salih ameller ve bu amellerdeki niyeti, ahiret mahsüllerinin en güzel tohumları olacaktır.

Bediüzzaman Hazretleri de üç ayların faziletine dair şu ifadeleri kullanır: “*Her hasenenin sevabı başka vakitte on ise Receb-i Şerif’te yüzden geçer, Şaban-ı Muazzam’da üç yüzden ziyade ve Ramazan-ı Mübarek’te bine çıkar ve cuma gecelerinde binlere ve Leyle-i Kadir’de otuz bine çıkar.*”¹

Recep ayının ilk cuma gecesine Regâib gecesine denir. Allah Teâlâ bu gecede mü’minlere türlü türlü ihsanlarda bulunur. Onlar da bu ihsanlara karşı rağbet gösterirler. Zaten *regâib* tabirinin aslı “rağbet” kelimesine dayanmaktadır. Cenâb-ı Hak bu geceye hürmet edenlere merhametiyle muamelede bulunur. Bu sebeple o günün gecesini ve gündüzünü salih amellerle değerlendirmeye gayret etmek gerekir. Elden geldiğince namaz, oruç, sadaka, Kur’ân tilaveti gibi ibadetler yapmalı; hastaların, yaşlıların, fakirlerin gönüllerini almaya çalışmalıdır.

Recep ayındaki mübarek gecelerden birisi de Miraç gecesidir. Resûlullah Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gökler ötesi âlemlere açılıp Cenâb-ı Hak’la mülâki olduğu Miraç hâdisesi, hicretten yaklaşık bir yıl önce Recep ayının 27. gecesine vuku bulmuştur. O gece Peygamber Efendimiz ilk olarak Mescid-i Haram’dan Kudüs’teki Beytü’l-makdis’e götürüldü. Bu yolculuk Kur’ân-ı Kerim’de “gece yürüyüşü” anlamına gelen “*isrâ*” kelimesiyle zikredilir. Buradan da “*miraç*” unvanıyla Cenâb-ı

1 Bediüzzaman, *Şuâlar*, s. 483 (On Dördüncü Şuâ).

Hakk'ın yüce katına davet edildi. Miraç'ta Cenâb-ı Hak, Efendimiz'e, ümmetinden Allah'a şirk koşmayanların Cennet'e gireceğini müjdeledi; Bakara sûresinin son âyetlerini vahyetti ve beş vakit namazı farz kıldığını bildirdi.

Şaban Ayı

Üç ayların ikincisi olan Şaban da fazilet bakımından son derece değerlidir. Bu hususta Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَأُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ

“Ameller, Âlemlerin Rabbi'ne Şaban ayında arz edilir. Ben de amelimin oruçluyken O'na arz edilmesini isterim.”¹

Peygamber Efendimiz bu ayda bol bol oruç tutardı. Nitekim Âişe Validemiz'den (radiyallâhu anhâ) şöyle rivayet edilmiştir:

“Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bazen o kadar oruç tutardı ki ‘Herhâlde hiç ara vermeyecek’ derdik. Bazen de oruca o kadar ara verirdi ki ‘Herhâlde hiç oruç tutmayacak.’ derdik. Resulullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ramazan dışında hiçbir ayı bütünüyle oruçlu geçirdiğini görmedim. Hiçbir ayda da Şaban ayındaki kadar oruç tuttuğunu görmedim.”²

Kendisi bu ayda çok fazla oruç tuttuğu gibi ümmetine de öyle yapmalarını tavsiye buyurmuştur. “Ramazan'dan sonra en faziletli oruç hangisidir?” diye sorulan bir soruya Fahr-i Kâinat Efendimiz (sallallâhu

1 Nesâî, *sıyâm* 70; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/201.

2 Buhârî, *savm* 52; Müslim, *savm* 173, 174, 176, 177.

aleyhi ve sellem): “Ramazan’ı tazim için Şaban ayında tutulan oruçtur.” diye cevap vermiştir.¹

Şaban ayının 14’ünü 15’ine bağlayan gece Berat gecesidir. Bu kelime; berî olmak, aklanmak, suçsuz olmak gibi anlamlara gelir. Mü’minlerin bu gece günahlarından kurtulup temize çıkmaları umulduğundan dolayı ona bu isim verilmiştir.

Bazı âlimlere göre Duhân sûresinin ilk âyetlerinde bahsedilen mübarek gece Berat gecesidir:

حَمَّ ۞ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ۞ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ ۞ فِيهَا يُفْرَقُ
كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۞ أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا

“Hâ-Mîm. Açık olan ve gerçeği açıklayan bu kitaba yemin ederim ki; Biz onu kutlu bir gecede indirdik. Çünkü Biz haktan yüz çevirenleri uyarırız. O, öyle bir gecedir ki her hikmetli iş, tarafımızdan bir emir ile o zaman ayırt edilir.”²

Selef ulemâsından rivayet edildiğine göre hikmetli işlerin birbirinden ayırt edilmesi şu mânâyâ gelir; bu gecedan itibaren bir sonraki seneye kadar meydana gelecek bütün hâdiseler melekler tarafından kader defterlerine yazılır. Öyle ki rızık, ecel, zenginlik, fakirlik, ölüm, doğum... hep bu gece belirlenir.

Kur’ân’ın bu gecede indirilmesi meselesi ise bu gecenin Berat gecesini olduğunu düşünen âlimler tarafından şöyle açıklanmıştır: Kur’ân-ı Kerim Berat gecesinde Levh-i Mahfuz’dan dünya semasına toptan indirilmiştir ki buna “inzâl” denir. Kadir gecesinde ise Peygamber Efendimiz’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) ilk kez ve parça parça indirilmeye başlanmıştır ki buna da “tenzîl” denir.

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde Berat gecesinin feyiz ve bereketini şu sözleriyle anlatır:

1 Tirmizî, zekât 28; İbn Ebî Şeybe, el-Musannef 2/346.

2 Duhân sûresi, 44/1-4.

إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا نَهَارَهَا، فَإِنَّ اللَّهَ
يَنْزِلُ فِيهَا لِعُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: أَلَا مِنْ مُسْتَغْفِرٍ لِي فَأَغْفِرَ
لَهُ أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقَهُ أَلَا مُبْتَلَى فَأَعَافِيَهُ أَلَا كَذَا أَلَا كَذَا، حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ

“Şaban’ın 15. gününün gecesini ibadetle, gündüzünü de oruçla geçirin. O gece güneş battıktan sonra Allah rahmetiyle dünya semasına tecelli eder ve şöyle seslenir: ‘Yok mu istiğfar eden, affedeyim! Yok mu rızık isteyen, vereyim! Yok mu başına bir musibet gelen, sağlık ve afiyet vereyim!’ Bu nida böylece tan yeri ağarana kadar devam eder.”¹

Rivayet edildiğine göre Berat gecesinde Resûlullah’ı (aleyhissalâtü vesselâm) yanında bulamayan Hazreti Âişe (radiyallâhu anhâ) kalkar ve aramaya çıkar. Nihayetinde O’nu Cennetü’l-Bakî kabristanında başını semaya kaldırmış, tefekkür ve duaya dalmış bir hâlde bulur. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu gecenin faziletini muazzez zevcesine şu sözlerle anlatır:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَغْفِرُ لَأَكْثَرِ
مِنْ عَدَدِ شَعْرِ غَنَمٍ كُلِّ

“Allah Teâlâ, Şaban’ın on beşinci gecesinde dünya semasına rahmetiyle tecelli eder ve Benî Kelb kabilesinin koyunlarının kolları sayısınca insanın günahlarını bağışlar.”²

Üstad Bediüzzaman da bu gecenin faziletiyle ilgili şu görüşlerde bulunur: *“Bu gelen gece olan Leyle-i Berat, bütün senede bir kudsî çekirdek hükmünde ve mukadderât-ı beşeriye’nin programı nev’inden olması cihetiyle, Leyle-i Kadir’in kudsiyetindedir. Her bir hasenenin*

¹ İbn Mâce, ikâme 191.

² Tirmizî, savm 39; İbn Mâce, ikame 191. (Benî Kelb, Arap kabileleri arasında koyunlarının çokluğuyla bilinirdi).

Leyle-i Kadir'de otuz bin olduğu gibi bu Leyle-i Berat'ta her bir amel-i salihin ve her bir harf-i Kur'an'ın sevabı yirmi bine çıkar. Sair vakitte on ise şuhûr-u selâsede yüze ve bine çıkar. Ve bu kudsî leyâlî-i meşhurede on binler, yirmi bin veya otuz binlere çıkar. Bu geceler elli senelik bir ibadet hükmüne geçebilir. Onun için elden geldiği kadar Kur'an'la ve istiğfar ve salâvatla meşgul olmak büyük bir kârdır.”¹

Ancak, Allah'ın rahmetiyle muamelede bulunduğu bu gecede – Resûlullah Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadeleri çerçevesinde– bir kısım kimseler bu rahmetten mahrum kalacaklardır:

إِنَّ اللَّهَ لَيَطَّلِعُ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، فَيَغْفِرُ لَجَمِيعِ خَلْقِهِ، إِلَّا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ (وَفِي رِوَايَةٍ): وَلَا إِلَى قَاطِعِ رَحِمٍ وَلَا إِلَى عَاقٍ لَوَالِدَيْهِ وَلَا إِلَى مُذْمِنٍ خَمْرٍ

“Allah (celle celâluhu) Şaban'ın on beşinci gecesini geldiğinde rahmetiyle nazar eder ve bütün mahlûkatını mağfiret eder. Yalnız şunlar müstesnadır; müşrikler, çok kin güdenler, (bir rivayete göre de:) akrabalık bağlarını koparanlar, ana-babasını incitenler ve içkiye düşkün olanlar.”²

1 Bediüzzaman, *Şuâlar*, s.495 (On Dördüncü Şuâ).

2 İbni Mâce, *ikâme* 191; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 6/108.

Regaib Gecesi

Soru: *Bediüzzaman Hazretleri Regaib gecesinin Zat-ı Ahmediye'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) manevi terakkisinin başlangıcının, Miraç gecesinin de O'nun zirveye ulaşmasının ünvanı olduğunu söylüyor. Onun bu sözlerinden hareketle Regaib gecesinin önemiyle ilgili neler söylenebilir?*

<https://herkul.org/kirik-testi/reguib-gecesi/>

Cevap: Muhtemelen Hz. Pîr manevi müşahede ve mükâşefesine dayanarak bu tespitleri yapmıştır. Mevcut kaynaklardan hareketle bu sözün temel esprisini kavramakta zorlanabiliriz. Bazı kaynaklarda Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu gecede anne karnına düştüğü ifade edilir. Ne var ki Efendimiz'in dünyaya teşrif ettiği gün nazar-ı itibara alındığında böyle bir tespitin doğru olmadığı anlaşılır. Bu tarihî yanlışın farkına varan ulemeden bazıları, Hazreti Âmine'nin Efendimiz'i hâmil olduğuna bu gecede muttali olmuş olabileceğini söylemişlerdir. Fakat elimizde bunu tasdik edecek sahih bir rivayet yoktur.

Bununla birlikte Hazreti Bediüzzaman'ın yaklaşımından hareketle konu ile ilgili olarak şöyle denebilir: Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu gecede Cenâb-ı Hakk'ı dileyerek O'na doğru seyahatine başlamış, peygamberliğe hazırlanmış ve Mirac'a uygun bir donanım kazanma yolunu tutmuş olabilir. Efendimiz'in manevî ve ruhî hayatı itibarıyla terakkisi de bir manada O'nun ikinci doğumu ve mebde-i hayatı olarak görülebilir. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) daha sonra Allah'ın işaret ve tenbihleriyle sahip olduğu potansiyel donanımı çok iyi değerlendirmiş ve kullukta öyle mertebelere ulaşmıştır ki, ubudiyetinin semeresi olarak Miraç'la mükâfatlandırılmıştır. Gerçi nübüvvetten önce veya İslâm'ın başlangıcında ne Regaib ne Beraat ne de Kadir gecesi vardı. Bunlar dinî hükümlerin teessüsünden sonra belirlenmiştir. Fakat bazı önemli olaylar bu gecelere denk gelmiş olabilir.

Genel olarak bakılacak olursa, üç aylar olarak bilinen Recep, Şaban ve Ramazan aylarının faziletine dair kaynaklarda farklı rivayetler olduğu görülür. Bu ayların her birinde de eşref gün ve geceler vardır. Receb-i Şerif'in ilk cuması Regaib kandili, 27. gecesini ise Miraç kandelidir. Şaban-ı Şerif'in ortasında Beraat kandili vardır. Ramazan-ı Şerif'in sonunda da Kadir gecesini bulunur. Bunların yanı sıra bizim için de oldukça önemli bir gece daha vardır ki o da Rebiülevvel ayının on ikinci gecesini olan Mevlid kandelidir. Vilâdet-i nebeviyenin vuku bulup İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sallallâhu aleyhi vesellem) dünyayı şereflendirdiği bu geceyi Müslümanlar uzun asırlardır mevlitlerle, salat u selamlarla, daha farklı program ve etkinliklerle kutlaya gelmişlerdir. Gerçi Mevlit kandili, insanların Cenab-ı Hakk'a teveccüh edip çokça istiğfar ve dua ettikleri, ibadet ü taatle geçirdikleri bir gece olarak bilinmez. Fakat o Sonsuz Nur'un dünyamızı şereflendirdiği bu gece Müslümanların bayramı kabul edilebilir.

Tekrar Bediüzzaman'ın sözüne dönecek olursak, o, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu gecelerde elde ettiği mazhariyetleri ifade etmek suretiyle aynı zamanda bu gecelerin kıymetine de vurguda bulunmuştur. Demek ki Regâib gecesinin de diğer gecelere nispeten zaman itibarıyla ayrı bir önemi vardır. Cenab-ı Hakk'ın bazı hususi zamanlarda ayrı bir teveccühü olur. Başka zamanlarda verdiği mükâfatın on, yüz, belki bin katını bu zamanlarda verir. Bir yönüyle bu kutlu zaman dilimleri, yapılan ibadetleri nemalandırır, bereketlendirir. Fakat herkes kendi istidadına göre bu kutlu zaman dilimlerinden istifade eder.

Zarfin Yümnü ve Bereketi Mazrufa Yansır

Evet, üç aylar, hususiyle Ramazan ayı ve bunların yanı sıra Regâib, Miraç, Beraat ve Kadir geceleri, yapılan ibadet ü taatlere ayrı bir derinlik kazandırır; zarfın yümnü ve bereketi mazrufa da yansır. Bunların faziletini şöyle bir misalle izah edebiliriz: Toprak çok vefalıdır, çok bereketlidir. Bağrına atılan tohumlar yedi, belki yetmiş başak verir. Allah için yapılan ibadetler de böyledir. Kur'ân, her bir iyiliğe on sevap verileceğini vaad

buyurur. Fakat bir de öyle bir toprak düşünün ki âdetâ Cennet toprağı gibidir. Bağrına ne atarsanız atın hemen başağa yürür, meyve verir. Her bir tohumdan da belki binlerce başak çıkar. İşte mübarek gün ve gecelerde yapılan amelleri buna benzetebiliriz.

Mübarek Gün ve Gecelerde Bize Düşen

Mademki bu mübarek gün ve gecelerde Cenab-ı Hakk'ın kullarına fevkaladeden bir teveccühü oluyor ve yapılan ibadetlerin sevabı birden bine çıkıyor, Müslümanlara düşen vazife de bu kutlu zaman dilimlerini en verimli şekilde değerlendirerek o fırsatlar kuşağında heybelerini doldurmaktır. Özellikle uykudan fedakârlık yaparak gecenin ihya edilmesi çok önemlidir.

Mübarek gün ve gecelerin faziletleriyle ilgili eser yazan bazı zatlar Regâib gecesiyle ilgili hususi bazı namazlardan bahsetseler de sahih hadislerde bu geceye mahsus özel bir ibadet söz konusu değildir. Fakat insan amellerin hora geçtiğı ve ahirette katlanarak geriye döneceğı bu gecede kılabildeğı kadar namaz kılmalı, dua dua Allah'a yalvarmalıdır. Bu geceler duaların umumiyet kesbetmesi adına büyük bir fırsattır. Şayet mü'minler bu geceleri önemli birer fırsat bilerek hep birlikte ellerini Rabbü'l-Âlemin'e kaldırır, başlarını secdeye koyar, gözyaşlarıyla yana yakıla Allah'a dua ederlerse Allah da yapılan dualara icabet buyurur.

Özellikle ümmet-i Muhammed'in bir süreden beri maruz kaldığı felâketlerin bertaraf edilmesi adına Allah'a yalvarıp yakarmak çok önemlidir. Bazı kimseler kendileri için hususi taleplerde bulunabilirler. Mesela Allah'tan sıcak bir yuva, hayırlı bir evlat veya dünya mameleki isteyebilirler. Kimileri, *“Allah'ım bana bir tane keçi nasip eyle, her gün onun sütünü sağıyım, iki tane de tavuk ver, onların da yumurtasını alayım.”* diyebilir. Bunlar aleyhine konuşulmaz. En fazla, herkes kendi himmetine göre istekte bulunur, der geçilir. Bazıları da Cehennem'e düşmemek, Cennet nimetlerine kavuşmak, Efendimiz'in şefaatine nail olmak isterler. Bunlar da kulak ardı edilecek talepler değildir. Ama bazıları da vardır ki kendileri dünya malı adına hiçbir şeye sahip olmasalar, belki

yamalı urbalar içinde yaşasalar da dualarında sürekli **“Allah’ım ne olur ümmet-i Muhammed’e hayırlar ihsan eyle! Allah’ım ne olur ümmet-i Muhammed’i içine düştüğü bu sefalet ve zelillikten halas eyle! Nam-ı Celil-i İlâhiyî her yerde dalgalandır!”** der inlerler. Kimileri, kendileri için dua etmeyi bile israf-ı kelam sayar. Onların bütün istekleri hep ümmet-i Muhammed, Din-i Mübin-i İslâm hakkındadır. Bu bir ufuk meselesidir.

Bu konuda kimseyi ta’n u teşni etmeye hakkımız yoktur. Hayatı kendine bağlı götüren, cismaniyetten sıyrılamayan, bir darlığın mahkûmu olan insanların bağlandıkları şeyler de buna göre olur. Allah onların dualarını da kabul edebilir, onları da Cennet’ine koyabilir. Bütün insanlığı kucaklayacak engin bir vicdana, ve âlî bir himmete sahip olan kimselerin talep ve istekleri de kendilerine göre olacaktır. Bence duada bile enginliklere açılma söz konusuysen bir darlığa mahkûm olmamak lazım.

Kutsal Mekanlarda Dua

Kâbe ve Arafat gibi bazı mekânlarda yapılan dualar gibi hususi bazı zaman dilimlerinde yapılan dualar da zarfın kıymetinden kabul referansı alır. Buna, mekan ve zamana ait kıymetin onların içinde yapılan amellere aksedişi de denebilir. Allah’ın özel bir kıymet atfettiği mekân ve zamanlarda yapılan duaların kabule karin olması daha fazla ümit edilir. Tabir caizse, padişahın farklı münasebetlerle halkına ulufeler dağıtması gibi, Cenab-ı Hak da belirli zaman aralıklarında ellerini kaldıran insanlara, liyakatlerine bakmaksızın ihsanlarda bulunur. Yeter ki biz Allah’ın ihsan u ikramlarına gönülden inanarak, güvenerek isteyelim. Kalben O’na bağlanalım ve beklediğimizi O’ndan bekleyelim. Zat-ı Ulûhiyet’e karşı tereddüt ve şüphe ifade eden düşünce, mülâhaza ve sözlerle O’na teveccüh etmek anlamsızdır. “Verirse verir, vermezse vermez” gibi laubali ve saygısızca tavırlarla dua edilmez. Bu tür dualar -Allah muhafaza- ötede insanın suratına çarpılır. Tabii ki verip vermemesi O’nun bileceği iştir. Ancak kula düşen, Rabbinden istediklerini ısrarlı bir tavırla ve o hususta tek merciin O olduğuna inanarak istemektir.

Mübarek Gecelerde Rabb ile Baş Başa Kalma

Mübarek gecelerde, gönülleri yumuşatacak, gözleri yaşartacak özel programlar da yapılabilir. Birlikte ibadet ü taat yapılabilir. Eller hep birden Allah’a kaldırılabilir. Allah için bir araya gelen insanlar farklı bir atmosfer oluştururlar. O atmosfere giren insanların kalbleri yumuşar. İnsanlar da evlerine çekildiklerinde yumuşamış kalbleriyle Allah’a yönelir, yüreklerinin sesini dillendirirler. Toplu yapılan programların kendine has bir tadı ve rengi olsa da bunlar insanın tek başına Rabbiyle baş başa kalmasının verdiği huzuru veremez. Bazen genel atmosfer ve başkalarının varlığı insanın içini rahatça Allah’a dökmesine mani olur. Bu yüzden hiç kimsenin olmadığı bir yerde insanın vefalı bir yürekle bir iki saat Allah’a içini dökmesi çok önemlidir.

Berat Kandili

Kindarlar Dışında Herkesin Bağışlanabileceği Bir Gece

Başta Kur’ân ve Sünnet olmak üzere dinî metin ve uygulamaları kuru bir bilgi kaynağı olarak ele alanlar ile dini kendi hayatında derinlemesine yaşayıp başkalarına da örnek olarak yaşatmaya çalışanlar arasında İslam tarihi boyunca mübarek gün ve geceler hakkında tartışmalar olmuştur. Bir Müslüman olarak tartışmaları bir kenara bırakarak 14 asırdır Müslümanların kabul-i âmme (genel kabul) gösterip değerlendirmeye çalıştıkları mübarek gün ve geceler; “Allah’ın rızasına ulaşmak” için bir vesile olarak kabul edilmelidir.

Ramazan; orucu, teravihi, fitre ve zekatıyla tam bir ibadet ü taat ayıdır. Ona kendisinden önceki üç ayların ilk ikisinde hakkını vererek hazırlanmak Ramazan’ın daha dolu ve kâmil yaşanmasına vesile olacaktır. Aslında Recep ayıyla başlayan kutlu zaman dilimleri silsilesi bize Ramazan’a ve Ramazan’ın sonundaki Kadir gecesine ve Bayrama hazırlanma imkânı sunar.

Her şeyden önce şurası net olarak bilinmelidir ki, zaman ve mekânın değer ve bereketi/mübarekliği ancak Allah ve Resûlü’nün onlara verdiği değerle ortaya çıkar. Berat kandili/gecesi dinin değer atfettiği bu mübarek gecelerden, kutlu zaman dilimlerinden biridir.

Kur’ân-ı Kerim’in işareti (bazı âlimler Duhan sûresi, 3. ayeti bu geceye işaret sayarlar),

Allah Resûlü’nün uygulama ve beyanları,

İslam âlimlerinin değerlendirmeleri,

İlk günlerden günümüze Müslümanların genel kabulü (telakkî bil kabul) “Berat gecesinin” mana ve önemini göstermektedir.

Arapça bir kelime olan “berat”; borçtan kurtulma, temize çıkıp aklanma, ceza veya sorumluluktan kurtulma gibi mânâlara gelir. Berat kandili, Allah’ın ekstra rahmet, lütuf ve mağfiretiyle tecelli ederek,

kullarına bağışlanma kapılarını ardına kadar araladığı; mü'minlerin dualarına icabet ettiği, günahlarını affettiği, yapılan ibadetleri normal zamanlardan kat kat fazla mükâfatlandırdığı bir zaman dilimidir.

Kur'ân'ın İşareti

{حم} {وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ} {إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ} {فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ}

“Hâ, Mîm. Açık olan ve gerçeği açıklayan bu kitaba yemin ederim ki:

Biz onu mübarek (kutlu) bir gecede indirdik. -Çünkü Biz haktan yüz çevirenleri uyarırız.- O, öyle bir gecedir ki her hikmetli iş, tarafımızdan bir emir ile o zaman yazılıp belirlenir.” (Duhan sûresi, 1-4)

Müfessirlerin çoğu bu “mübarek gece”nin Kadir gecesi olduğunu kabul ederken bazı alimler de bu gecenin “Berat gecesi” olduğunu söylerler. Bu farklılık şu şekilde yorumlanmıştır: Kur'ân'ın iki nüzulü vardır. Biri levh-i mahfuzdan dünya semasına, diğeri ise Allah Resûlü'ne indirilmesidir. Kur'ân berat gecesi levh-i mahfuzdan topluca indirilmiş ve Kadir gecesinde Peygamber Efendimiz'e indirilmeye başlanmıştır.

Resûl-i Ekrem'in beyanları

عن أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ قُلْتُ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَرَكَ تَصُومُ شَهْرًا مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ، قَالَ: ذَلِكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ، وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَأُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ.

Üsame b. Zeyd (radiyallâhu anh) bir gün, Allah Resûlü'ne sordu:

“Yâ Resûlallah, başka hiçbir ayda, Şaban ayında tuttuğunuz kadar oruç tuttuğunuzu görmedim. Bunun sebebi nedir?”

Bunun üzerine Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şu cevabı verdi:

“*Receb ve Ramazan aylarını ihya etme düşüncesiyle pek çok insan bu iki ayın arasındaki Şaban ayının değerini bilmez, gafil davranırlar. Şaban, amellerin, âlemlerin Rabbi Allah’a yükseltildiği bir aydır. Amellerim Allah’a yükseltilip arzedilirken ben oruçlu olmayı sevip tercih ediyorum.*” (Nesâî, Savm 70)

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَغْفِرُ لَأَكْثَرِ مِنْ
عَدَدِ شَعْرِ غَنَمٍ كُلِّ

H. Aîşe'den (radıyallâhu anhâ) rivayet edildiğine göre

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Allah Teâlâ Şaban ayının 15. gecesini dünya semasına rahmet, mağfiret ve lütuflarıyla tecelli eder. Tecelli eder de koyunlarının çokluğu ile bilinen Kelb kabilesinin koyunlarının kollarının sayısından daha çok insanı affeder.” (Tirmizî, savm 39; İbn-i Mâce, ikame 191; Ahmed b. Hanbel, Müsned 6/238)

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَتْ

لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا نَهَارَهَا، فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لِعُرُوبِ

الشَّمْسُ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ: أَلَا مِنْ مُسْتَغْفِرٍ لِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟ أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقَهُ؟
أَلَا مُبْتَلًى فَأَعَافِيَهُ؟ أَلَا كَذَا؟ أَلَا كَذَا؟ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ

Hız. Ali'den (radiyallâhu anh) rivayete göre,

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Şaban ayının ortasına geldiğiniz zaman, gecesini ibadet ederek gündüzünü de oruç tutarak geçiriniz. Allah o gece güneş batınca dünya semasına rahmet, mağfiret ve lütuflarıyla tecelli eder ve fecir doğana kadar “Yok mu benden af isteyen affedeyim; yok mu benden rızık isteyen rızık vereyim; yok mu musibete uğramış olup da derdine derman arayan ona afiyet vereyim. Yok mu şöyle yok mu böyle der.” (İbn-i Mace, ikame, 191; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/258)

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

يَطْلُعُ اللَّهُ إِلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لَجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلَّا
لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ.

Muaz b. Cebel'den (radiyallâhu anh) rivayet edildiğine göre,

Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtu vesselam) şöyle buyurmuştur:

“Allah Teâlâ, Şaban ayının ortasındaki gece, ayrı hususi bir mağfiret ve rahmet tecellisinde bulunur; müşrik ve (kalbleri düşmanlık hissiyle dolu olup insanlarla zıtlasmaktan başka bir şey düşünmeyen, Müslüman kardeşine kindar davranan) müşâhin kimseler hariç herkesi affeder.” (Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr, 20/108; Evsat, 7/36; İbn-i Mâce, İkâme 191)

عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

يَطَّلِعُ اللَّهُ إِلَى عِبَادِهِ لَيْلَةَ التَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَيُمْهِّلُ الْكَافِرِينَ
وَيَدْعُ أَهْلَ الْحَقْدِ بِحَقْدِهِمْ حَتَّى يَدْعُوهُ.

Ebu Sa'lebe (radiyallâhu anh) rivayet edildiğine göre,

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Allah Teâlâ, Şaban ayının ortasındaki gece, ayrı hususi bir mağfiret ve rahmet tecellisinde bulunur: Bu gecede müminleri affeder, kâfirlere mühlet verir, kin ve nefretle hareket edenleri de -bu kötü özelliklerini bırakıncaya kadar- kin ve nefretleriyle baş başa bırakır. (Taberanî, Mu'cemü'l-Kebîr, 22/224; Beyhaki, Sünen-i Suğra, 3/431)

Birbirini destekleyen hadis-i şeriflerden anlaşıldığına göre Berat gecesi sağanak sağanak rahmet ve mağfiretle doludur. Bu gece dualara icabet edilir; dolayısıyla böyle bir fırsatın fevt edilmemesi gerekir. Hadisteki istisna edilenlerden olmamak için kalbin selim olması, özellikle mü'min kardeşlerine karşı kin, nefret, buğz ve düşmanlıktan uzak durmak gerekmektedir.

عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ لَا يُفْطِرُ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ لَا يَصُومُ وَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ قَطُّ إِلَّا رَمَضَانَ وَمَا رَأَيْتُهُ فِي شَهْرٍ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ.

Allah Resûlü'nü en iyi tanıyanlardan Hz. Âişe (radiyallahu anhâ) der ki:

“Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bazen oruca öyle devam ederdi ki, “Bu ay hiç yemeyecek” derdik. Bazen de öyle oruç tutmadığı

zamanlar olurdu ki, “Bu ay hiç oruç tutmayacak!” derdik. Ben, O’nun Ramazan dışında bir ayın tamamını oruçlu geçirdiğini görmedim. Herhangi bir ayda da Şaban ayında tuttuğundan daha fazla oruç tuttuğunu görmedim.” (Buhari, Savm 52; Müslim, Sıyam 175).

Ulemanın şehadeti

Ömer b. Abdilaziz, Basra’daki valisi Adiyy b. Ertaa’ya şöyle bir mektup yazmıştır:

“Sene içerisinde dört gecenin kıymetini bil! Şüphesiz ki Allah Teâlâ bu dört gecede rahmetini yağdırır da yağdırır. Bu geceler; Recep ayının ilk geces, Şaban ayının ortasındaki gece (berat geces), Ramazan ve Kurban bayramı geceleridir.” (Münavî, Feyzü’l-Kadir, 3/454; İbn-i Hacer, Telhisu’l-Habîr, 2/80)

İmam Şafii Hazretleri, beş gecede yapılan dualara icabet edileceğine dair kendilerine bir rivayet ulaştığına dikkat çekerek, bu beş gecenin; Cuma, Ramazan ve Kurban bayramı geceleri, Recep ayının ilk geces ve Şaban ayının ortasındaki gece (berat geces) olduğunu söylemiştir. (Münavî, Feyzü’l-Kadir, 3/454; İbn-i Hacer, Telhisu’l-Habîr, 2/80)

Üstad Bediüzzaman Hazretleri de Berat kandiline çok büyük önem vermiş, kandillerde talebelerine ve sevenlerine tebrik mektupları yazmış, bu gecenin bütün sene için bir çekirdek hükmünde ve beşer mukadderatının programı nevinden olması itibariyle Kadir geces kudsîyetinde olduğuna dikkatleri çekmiş ve bu gecede yapılan ibadetlerin ne kadar sevap kazandırdığını da şu şekilde ifade etmiştir:

“Her bir hasenenin Leyle-i Kadirde otuz bin olduğu gibi, bu Leyle-i Berat’ta her bir amel-i salihin ve her bir harf-i Kur’ân’ın sevabı yirmi bine çıkar. Sair vakitte on ise, şuhûr-u selâsede yüze ve bine çıkar. Ve bu kudsî leyâli-i meşhûrede on binler, yirmi bin veya otuz binlere çıkar. Bu geceler elli senelik bir ibadet hükmüne geçebilir.” (Bediüzzaman Said Nursi, Şualar)

Ne yapılmalı?

Öncelikle sadece bu gecenin Müslümanı değil, her zaman ve mekanın Müslümanı olmaya niyet etmeli ve bu konuda kararlı olmalı. Her zamanın Müslümanı olmazsak, mübarek geceler gelip geçer fakat biz sağanak altında ıslanmadan hayatımıza devam etmiş gibi oluruz. Bu rahmet ve bereket sağanağında sıırıslıslam olmalı insan.

Kaza namazı olanlar, mümkün olduğu kadar borçlarını eda ederlerse öbür tarafa borçlu olarak gitmezler. Borç hem bu dünyada hem de ahirette insanın sırtında ağır bir yükür.

Tesbih namazı kılma imkanı zamanın bereketli oluşundan da istifade ederek bu geceyi süsleyebilir.

Yakın çevremizde ve bütün dünyada sıkını çeken, ihtiyaç içinde olan insanlar için hacet namazı kılınabilir. Bu gecenin hürmetine Allah'tan sıkıntılar için ferec ve mahreç istenebilir.

Kur'ân ayı Ramazan'a hazırlık için Kur'ân'la daha fazla tanışık olmanın yolları aranabilir.

...

Berat mübarek ve bereketli bir gece; bunda şüphe yok. Bizim asıl dikkat etmemiz gereken; o geçen bereketinden istifade edip edemediğimiz. Bereketi bilen, peşinde olan talebi ölçüsünde ona ulaşır...

Berat Kandili Duası

*M. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin 9 Temmuz 1979'da İzmir Hisar Camii'nde Berat Kandili münasebetiyle verdiği ve Muhabbet Fedaileri'nin hususiyetlerini anlattığı vaazın sonundaki **Berat Kandili münasebetiyle duası***

Berat Kandili Duası

Bütün âlemleri yaratan ve ayakta tutan Rabb'imize, zerrât-ı kâinat adedince hamd ve şükür, Peygamberler Serveri Efendimiz'e, diğer enbiya-i izâma, melâike-i kirama, ehl-i beyte ve Hakk'ın bütün sadık kullarına da deryalardaki su damlaları, çöllerdeki kum taneleri adedince salât ü selam olsun.

Yâ İlâhe'l-âlemin veya ekrame'l-ekramîn. Senin ifadelerin ve âyât-ü beyyinât ile huzuruna geliyor sana dehalet ediyoruz. İstedğin şekilde Efendimiz'e teslimat ve salât ü selamla huzuruna geliyor el pençe divan duruyoruz. Habibine konuşturduğun şeyle -ki ismi a'zamla kim dua ederse kabul buyururum dedirttin- İsmi azam diye rivayet edilen şeyleri terdad edip huzuru rabbi'l-âlemîne geliyoruz. Bizleri dergâh-ı nezd-i ehadiyetinden gâip ve gafil çevirme Ya Rabbi. Bizlere kerem ü lütfunla muamele eyle Ya Rabbi.

Ya ilahel âlemîn veya ekrame'l-ekramin. Şu anda bütün memleketimizde bütün kubbeler altında yer yer radyo ve televizyon diliyle Seni ve Habib-i edibini anmak, Kur'ân'dan âyât-ü beyyinât tilavet etmek üzere Senin cemaatin, Senin kulların, Habib-i edibinin ümmeti mescitlere koştular. Ayaklarını koydukları yerlere yüzlerini sürdüler. İçlerini inceltip kasveti izale ettiler. Gönül rikkati içinde, edeple ellerini Sana kaldırdılar,

kurtuluşlarını ve beraatlarını Senden istiyorlar. Milletçe kurtuluşlarını ve cennete giriş müjdelerini Senden istiyorlar. Sen Sen'den bunları isteyenleri hâib ve hâsir bırakma Ya Rabbi.

Ya İlâhe'l-âlemîn veya Ekrame'l-ekramîn! Sen ferman ediyorsun, “Bir cemaat içten kendi kendini değiştirmemezse ben onları değiştirmem.” diyorsun. Binaenaleyh biz bu perişan halimizin altında içten değişmemizi görüyoruz; belki bu sözleri Sana takdim ederken de bu mevzu karşısında hicap duyuyor, utaniyorum. Sesimi kısmak istiyorum. Ama bununla beraber başka kapı da bilmiyorum.

Ellerimi bir ızdırar ve mecburiyetle kapına doğru açıyorum. Başka yerlere gitsek, başka vadilerde dolaşsak, cürme, günaha sapsak ve sokakların çirkefine karışsak bile Sen biliyorsun Ya Rabbi, vallahi biz başkasına secde etmedik, billahi başkası karşısında bel bükmedik, tallahi başkasının kapısına gitmedik. İşte bu kadarcık sadakatimizle yeniden ahd ü peymanda bulunarak huzuruna geldik. Bizi burada boş çevirmeyip aziz ve payidar eyle Ya Rabbi. Beraatımızı ihsan edip bizleri kıyamete kadar Kur'ân'a hadim eyle Ya Rabbi.

Mescitlerimizde Kur'ân okunuyor, minarelerimizden dinin temeli ezanlar yükseliyor; ve biz mabetlerimizde, mescitlerimizde bülbülü hoş eda nağmeler dinlemeye erdik, Sen bu nağmeleri kesip bizi inkisara itme Ya Rabbi. Hazreti Muhammedi güldüren, Kur'ân'ın manasını güldüren, eslâfı, ervahı, eşbahı güldüren bu manzarayı makûs edip bütün bu gülenleri ağlatma Ya Rabbi.

Yıllar var ki bizler hep günahlarımıza, ihmallerimize ağladık, ama can dudağa geldiği hengâmda Sen imdadımıza yetiştin “Rabb' inizin rahmetinden ümidinizi kesmeyin” dedin. “Lebbeyk” dedik, elimizi göğsümüze vurduk, paçalarımızı sıvadık, sokaklara daldık, âr ettik, hicap ettik, ama kahveler içine girdik, Seni anlatmaya çalıştık, camiler içine girdik Seni anlatmaya, çatlak seslerimizle, saksığan sesi gibi edalarımızla bu kürsülerde Sana dem tutmaya çalıştık. Ama Sen biliyorsun, biz de öyle zannediyoruz Ya Rabbi; bunları sadakat içinde yapmaya çalıştık, sadakat içinde olmayı Senden diledik ve dilendik. Yanlış dedikse, içimize

inemedikse, nifaka girdikse şayet bizi mağfiret eyle, bizlere beraat lütfeyle Ya Rabbi.

Ya Rabbi dokuz asır tevhide bayraktarlık yapmış bir milletin torunları olarak biz o havaya alıştık; Senin adını omzumuzda taşımaya, âfaktan âfâka serhad türküleri söyleyerek gezmeye, kaleleri aşmaya, cihana muvazene getirmeye, insanlık için muvazene unsuru olmaya alıştık Ya Rabbi. Sen bizi buna davet ettin, “sizi ifrat ve tefritin ortasında ümmet-i vasat yaptım” dedin. Böyle olmaya çalıştık, böyle olmak için mahrumiyetlere katlandık ama Senin rızanı kazanacağımız ümidinden asla dûr olmadık.

Bir gün biz mezarlarımızda yatarken, elinde bir demet gülle başımızda fatiha okumak için gelen neslimizin güldüğünü, onların o dırahşan çehrelerindeki tebessümelerini bize göstereceğini ümit ettik. Mezarımızın başlarında Allah diyenleri, minarelerimizde Allah diyenleri, mescitlerimizde Allah diyenleri bize göstereceğini ümit ettik. Ümit ettiysek de bunu Sen “ümitsizliğe düşmeyin” dediğin için yaptık. Şimdi bizi bir noktaya getirdin; semamızın gözünü yaşlarla doldurdun, semalar üzerimize ağlamaya başladı.. zemin şak şak olup rüşeymler çıkardı.. Ama etrafta muhalif rüzgârlar esmeye, dış mihraklar içimize düşmanlık atmaya başladı. Sen bu noktada bizim korktuklarımızdan bizi masûn ve mahfuz eyle Ya Rabbi.

Yâ Hafîyye’l-altâf. Neccinâ mimmâ nehâf, Ey lütufları gizli olan Allah, Ey keremleri gizli ve umman olan Allah! Bizleri korktuklarımızdan halâs eyle, şu ana kadar lütfedip bağışlayıp gedaya sultanlık mülkü sayılan bu lütufları bize ihsan ettikten sonra, bunları payimal eyleme. Bunları devamlı ve sürekli kılarak, bizleri bunlarla serfiraz eyle Ya Rabbi.

Bu muammayı hal ve fasl eyle Ya Rabbi. Bu müşkülümüzü müşkülkûşâ olan Hazreti Muhammed’le (sallallâhu aleyhi ve sellem) hal ve hak eyle Ya Rabbi. Coştuk, ne diyeceğimizi bilemiyoruz, ağustos böceği gibi öttüğümüz mihraplarda çatlamak istiyoruz. Beni, benimle beraber neslimi, Senin yüce adını bir ağaç dalı olan mihrablarda haykırırken çatlat Yâ Rabbi.

Ey Yüceler Yücesi Sultanımız! Şu anda ellerimi açmış cemaatinin hissiyatını onlar namına Sana takdim ediyorum. Benim günahkâr sesime, günah dolu ifadelerime değil, şu Allah diyen seslerin duruluğuna, heyecandan çatlamağa üzere olan gönüllere bak Ya Rabbi. Bunların ötesinde, bizim Seninle olan alakamıza, Sana karşı olan sevgimize değil, Senin sevdiğin kullarına olan alakan ve sevgin hürmetine bizleri mağfiret ve merhamet eyle, beraatımızı tamam eyle Ya Rabbi.

Kur'ân'ın kalbimizde ma'kes bulmasını kolaylaştır, hizmetlerimizi de makbul eyle Ya Rabbi. Şu başlattığın aşkı söndürme, içimizde olduğu gibi dışımıza da tezahürünü lütfeyle.. Halkımız içinde öyle mütecelli olmaya muvaffak eyle Ya Rabbi. Bizi bir daha beraatımızı almak ve içimizi inşirahla doldurmak için huzuruna geldiğimiz gün çok daha değişik ve başka şekilde gelmek şerefiyle şerefyâb eyle Ya Rabbi.

Cihanın çeşitli yerlerinde yeni gelişmelerin olduğunu duyalım ve bunların şükrünü eda etmek için iki büklüm huzuruna gelelim. Minarelerden hakiki manasına uygun Allahu Ekber nidalarının yükseldiğini duyalım.. göz yaşlarımızı Ceyhun ederek huzuruna koşalım.. iki büklüm rükua varalım.. bu az oldu diye secdeye kapanalım.. gözyaşlarımıza muhtaç seccadeleri ıslatalım.. ve pek çoğumuz bu neşvenin içimizde hasıl ettiği mevcelenme ile canı dudağına gelmiş, kalbi durmuş insanlar olarak ruhumuzu teslim edelim.. inşirah, beşaret ve beşâset içinde şadırvanların temiz güvercinleri gibi kanat çırpalım, Sana yükselelim.. Bedrin aslanları gibi, Uhud'un kaplanları gibi, cihan tarihinde benzerine az rastlanan harika nesiller gibi olma yolunda bir hayat sürelim.. Bizi bu mübarek gece hürmetine bu türlü lütuflarla şerefyâb eyle Ya Rabbi.

Ey rahmeti gazabının önünde bulunan, kullarının tevbelerini kabul buyuran ve dua dua yalvaranların nidalarına icabet eden Yüce Rabb'imiz! Amellerimizdeki eksikliklere ve sözlerimizdeki kırık-döküklüğe değil, hakkındaki hüsn-ü zannımıza ve rahmetine bağladığımız recâmıza göre muamele et ve bizim dualarımıza da icabet buyur; bizi haybet ve hüsrana uğratma!

Efendiler Efendisi'ne, O'nun nezih ehl-i beytine, seçkinlerden seçkin ashâbına salât ü selam ederek bunları Senden dileniyoruz, Rabb'imiz!

Amin.. Amin.. Amin..

M. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin 9 Temmuz 1979 tarihinde İzmir Hisar Camii'nde verdiği Berat Gecesi vaazının akabinde yaptığı duadan derlenmiştir.

Berat Kandili [vaazının tamamını dinleyip indirebilirsiniz...](#)

Hikmet.net'ten Cevaplar ile Üç Aylar

Üç aylar orucu diye bir oruç var mıdır?

İslâm'da zamanla kayıtlı oruç, sadece Ramazan'da vardır. **Onun dışında “üç aylar” orucu diye bir oruç asıl kaynaklarımızda bulunmamaktadır.** Müslüman, Recep ve Şaban aylarında çok oruç tutmalıdır ama onları tamamen oruçlu geçirmek diye bir husus kitaplarda bulunmamaktadır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hz. Âişe'nin ifadesine göre Ramazan'dan başka hiçbir ayı bütünüyle oruçlu olarak geçirmemiştir. Ramazan'dan sonra en çok oruç tuttuğu ay ise Şaban ayıdır (Müslim, sıyam 175, 176).

Günümüzde uygulanan şekliyle, üç ayları 7 sene tuttuktan sonra kurban kesme gibi bir ibadet kesinlikle yoktur ve bid'attır. İnsan, bu türlü şeylerle sevap kazanayım derken günaha girebilir.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), fitrî hayatın temsilcisidir; onun kıldığı namaz da, tuttuğu oruç da insanın fitratına uygundur. Gerçi O, her ne kadar daha fazla, daha fazla dese de, kendi ifadesiyle, en zayıfların ayağına göre yürüyor ve kimsenin zorlanmayacağı bir ibadet örgüsü takdim ediyordu. Hatta bu noktada daha fazla yapmak isteyenleri dizginlemiş ve **“Sizin Allah’a karşı en müttaki olanınız, en yakınınız benim, ben bazen namaz kılar bazen uyurum, bazen oruç tutar bazen iftar ederim...”** (Buhârî, nikâh 1) buyurmuşlardı.

Zira O, ölçü insanıydı. Kendisi bazen peşpeşe hiç iftar etmeden oruç tutardı, aynı şeyi sahabe yapmak isteyince buna da engel olmuş ve kendilerinin Allah tarafından yedirilip-içirildiğine dikkat çekmişti. Öyleyse bizim için esas olan, ölçü insanının koymuş olduğu ölçü çerçevesinde ibadetlerimizi ifa etmek olmalıdır. Daha fazla oruç tutmak isteyenler için Efendimiz'in en son tavsiyesi, Hz. Dâvûd'un orucu denilen

günaşırı oruç tutma şeklidir (Müslim, Sıyam 189). Efendimiz bunun ötesindeki bir oruca asla müsaade etmemiştir.

Kandil gecelerinde özel bir namaz var mıdır?

Kandil gecelerine ait hususî bir namaz yoktur. Fakat bu geceleri kaza veya nafile namaz kılarak, Kur’ân okuyarak, tevbe-istiğfar ederek değerlendirmek gerekir.

Kandil günlerinde oruç tutmak isteyen hangi gün oruç tutmalıdır?

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): “**Şaban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman o geceyi ibadetle ihya ediniz ve gündüzünü de oruçla geçiriniz...**” (İbn-i Mace, ikame, 191; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/258) buyurmuştur.

Kandil günlerinde oruç tutmak isteyenler, ihya ettikleri kandil gecesi oruca niyet edip ertesi gün oruç tutarlar. Çünkü *dinî hükümlere göre gün, güneşin batışı ile başlar ve ertesi gün güneşin batımına kadar devam eder.* Nitekim Cuma gecesi dediğimizde aslında günümüz takvimine göre Perşembeyi Cumaya bağlayan gece kastedilir. Aynı şekilde Ramazan başladığında ilk teravihi oruca başlamadan kılarız. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki kandil gecesinden önceki gün oruç tutmayı yasaklayan bir hüküm yoktur. İhtiyaten kandilden önceki gün ve sonraki gün de oruç tutma tercih edilebilir. Zira oruç tutulması mekruh olmayan günlerin hepsinde oruç tutmak mümkündür ve sevaptır.

Efendimiz’in miracı ruh ve bedenle birlikte mi olmuştur?

Evet, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu mucizevî yolculuğu hem bedeni hem de ruhuyla yapmıştır. Bunun delilleri kısaca şöyledir:

1. Kur’ân-ı Kerim’de bu hadise anlatılırken kullanılan kelimeler, Resûlullah’ın bu yolculuğu ruh ve bedenle birlikte yaptığını

göstermektedir. “**Kulunu bir gece Mescid-i Haram’dan, Mescid-i Aksa’ya kadar...**” ifadesindeki “abd” (kul) kelimesi, hem ruh hem de bedeni içine alan bir lafızdır. Kur’ân’ın diğer ayetlerine baktığımızda, “abd” kelimesinin geçtiği yerlerde kastedilen mânâ rûh-beden birlikte insandır. Nassın zâhiri varken te’vîline gitmek doğru değildir. Hem zaten bu yolculuk uyku halinde ve sadece ruhla olmuş olsaydı, ayetteki ifadenin “..kulunun rûhuyla...” olması gerekirdi.

2. Yüce Allah, İsrâ-Mirac hadisesinin geçtiği, İsrâ sûresine “Subhânellezî esrâ bi abdihi...” cümlesiyle başlamıştır ki, Araplar, hayretâmiz bir hadiseyle karşılaşp ondan dehşete kapıldıklarında “Subhânellâh!” derler. Bu sûrenin de böyle bir cümleyle başlaması göstermektedir ki, burada acayip şeyler meydana gelecektir. Şayet bu, rüyada olan bir hadise olmuş olsaydı hayret edilecek bir durum söz konusu olmazdı.

3. Konuyla ilgili olan bir ayette: “insanlara fitne olması için...” ifadesi vardır ki, buradan da meydana gelen bu hadisenin, **ruh-bedenle birlikte** olduğu anlaşılmaktadır. Zira madde âleminin ötesinde nice olaylardan Resûlullah bahsetmiştir ki, bunlardan hiçbirisine müşrikler bu şekilde bir itiraz etmemişler ve bu bir imtihan vesilesi olmamıştır. Zaten insanlar uykularında pek çok hârika hadiseler görür, aşılmaz mesafeleri aşarlar. Sabahleyin bunları etrafındaki insanlara anlattıklarında hiç kimse bunu yadırgamaz ve vukûunu muhal görmez. Ancak İsrâ-Mirac hadisesini duyan müşrikler, hemen karşı gelmiş, bunun mümkün olamayacağını iddia etmişlerdir. Şayet İsrâ ve Mirac, sadece ruhla gerçekleşmiş olsaydı, onların bu denli sert ve ateşli itirazlarına sebebiyet vermesi düşünülemezdi.

4. İsrâ ve Mirac’ın ruh-beden beraberce olduğu hakkında, sahâbenin ve ümmetin icmâi vardır. Başta Hz. Ebûbekr, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali gibi pek çok kimse, bu hadisenin ruh ve bedenle meydana geldiği hususunda ittifak halindedirler.

5. Bu hadisenin akabinde gerek Ümmü Hânî’nin Allah Resûlü hakkındaki endişesi gerekse bizzat Hz. Peygamber’in kendi endişeleri de

göstermektedir ki, bu hadise, ruh-beden bütünlüğü içerisinde meydana gelmiştir. Şayet bu olay, bedenle birlikte gerçekleşmemiş olsaydı, insanların onları yalanlayacakları endişesi olmazdı.

6. Şayet İsrâ ve Mirac rüyada ve ruhen olmuş olsaydı, bu olayın Hz. Peygamber'in risaletine delil olması ve onun bir mucize olması düşünülemezdi. Çünkü insanlar rüyalarında, her türlü harikulâdelikleri görebilir, uçabilir, normal hayatta yapılması mümkün olmayan pek çok işi başarabilirler. Ancak bunların hiçbirisini harika bir olay bir mucize olarak takdim etmezler. Kimse de onların rüyalarında gördüğü bu türlü şeyleri inkâra kalkmaz.

7. **“Muhammed'in gözü aşmadı ve şaşmadı. Andolsun Rabb'inin ayetlerinden en büyüğünü gördü.”** (Necm, 53/17-18) ayetleri de göstermektedir ki mirac, ruh-beden beraberce meydana gelmiştir.

8. Ayrıca Hz. Peygamberin, diğer peygamberlere Mescid-i Aksâ'da namaz kıldırması, bu hadisenin rûh-bedenle olduğunun ayrı bir delilidir.

Bütün bunlardan anlaşılmaktadır ki, İsrâ ve Mirac, Allah Resûlü'nün bir mucizesidir. Kitap, sünnet ve icma' ile vukûu sabit olup inkârı mümkün değildir.

Şaban ayında oruç tutulur mu?

Resûl-ü Ekrem'in tuttuğu oruçlardan birisi de, Şaban ayında tuttuğu oruçtur. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bu ayda oruca kendini daha çok verir, hatta Ramazan'la bitiştirirdi. Ümmü Seleme validemizin rivayet ettiği bir hadiste:

“Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtu vesselâm) yıl içinde Şaban ayı dışında tam bir ay oruç tuttuğu olmamıştır. Şaban ayını Ramazan'a bitiştirirdi.” (Ebû Dâvûd, Savm 57) denilmektedir.

H. Âişe (radıyallahu anhâ) de bu mevzuda şu haberi bize nakleder: **“Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm) Şaban ayından**

daha fazla hiçbir ayda oruç tutmazdı. Şaban ayının tamamını oruçlu geçirirdi.” (Müslim, Sıyam 176).

Beraat kandilinin gündüzünde oruç tutmak sünnet midir?

Bu gecenin önemi ve fazileti ile ilgili Tirmizî ve İbn-i Mâce'nin Sünenlerinde, Abdurrezzak'ın Musannef'i gibi eserlerde müstakil bab başlıkları açılarak konu ile ilgili hadîsler bir araya getirildiği gibi değişik hadîs kitaplarında da bu gecenin fazileti ile ilgili rivayetler yer almaktadır. (Bkz. İbn-i Ebi Şeybe, Musannef, 6/108; Abdurrezzak, Musannef, 4/316). Berat gecesini Hz. Aişe'den (r.a.) gelen bir rivayette İnsanlığın İftihar Tablosu'nun mübarek beyanlarında şu şekilde geçmektedir: **“Allah Teâlâ Şaban ayının 15. gecesini dünya semasına rahmet, mağfiret ve lütuflarıyla tecelli eder. Tecelli eder de Kelb kabilesinin koyunlarının kollarının sayısından daha çok insanı affeder.”** (Tirmizî, savm 39; İbn-i Mâce, ikame 191).

Bu gecenin önem ve faziletini, bu kutlu zaman diliminin değerlendirilmesi gerektiğini bildiren Hz. Ali'den gelen bir başka hadîs de şu şekildedir: **“Şaban ayının ortasında geceyi ibadet ederek gündüzü oruç tutarak geçiriniz. Allah o gece güneş batınca dünya semasına nüzul eder ve fecir doğana kadar yok mu benden af isteyen affedeyim; yok mu benden rızık isteyen rızık vereyim; yok mu musibete uğramış onun derdine derman vereyim. Yok mu şöyle yok mu böyle der.”** (İbn-i Mâce, ikame 191; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/258).

Buna göre, beraat kandilinin gündüzünde oruç tutmak Allah Resûlü'nün (sallâllâhu aleyhi vessellem) bizzat tavsiyesidir, ve beraatı gecesini ve gündüzüyle beraber değerlendirebilmek adına mümkün olduğunca diğer tavsiye edilen şeylerle beraber yerine getirilmesi gereken bir sünnettir.

Mübarek Gecelerimiz Kandiller

Dini ilimler ve kültür dergisi olarak Türkiye’de önemli bir boşluğu doldurmuş olan Yeni Ümit Dergisi’nin Temmuz-2000 tarihli 40. sayısında yayımlanan “Mübarek Gecelerimiz Kandiller” başlıklı makaleyi daha detaylı bilgi edinmek isteyen okuyucularımızın dikkatine sunuyoruz.

Zaman ve mekânlar bütün kıymet ve kutsiyetini, hakikatte Allah’ın dilemesinden alırlar. Bu İlâhî dileme ise varlıklar için binbir maslahat ve hikmetler içerir. Ayrıca o zaman dilimlerinde gerçekleşen mühim olaylar ve o mekânları dolduran kıymettar mekânlar de, içinde bulundukları zaman ve mekâna değer kazandırmışlardır. İslâm’da mübarek zaman dilimlerinin kudsiyeti de meşiet-i İlâhî’den geldiği için, Müslümanlara sonsuz feyz ü bereketin nüzulü için birer vesile olmaktadırlar. Mübarek ay, gün ve geceler, İslâm’ın şairindendir; hususi kıymetleri ve kerametleri vardır. Kâinat, semavat, feza-yı âlem ve bütün varlıklar¹ bu kutlu zaman dilimlerine hürmet etmektedir.² Âyet veya hadîslerin, kutsallığını tespit ettiği ve Mü’minlerin de yüzyıllardan beridir kutladığı bu mübarek ay, gün ve geceler, senenin içine dağılmış vaziyette bulunmaktadır. Sevgili Peygamberimiz (sas)’ın hicretini esas alan ay takvimine göre Recep, Şaban ve Ramazan ayları öncelikli olan kutsal aylardır. İslâm toplumunda bu aylara Şühûr-u Selâse (Üç Aylar) denilmiştir. Eşhür’l-Hurum (Haram

¹ Risale-i Nur Tefsirinin pek çok yerinde, ister müellif Bediüzzaman, isterse talebelerinin hayatlarındaki birtakım olaylar ile mübarek gün ve geceler arasındaki manevî irtibatı ifade eder mahiyette pek çok beyanatları vardır. Bunlardan birkaç tanesi için bkz. Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s. 205-208, 240; Emirdağ Lahikası, 1/37, 40, 46, 166.

² Nursi, Bediüzzaman Said, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s.208, Envar Neşriyat, İstanbul, 1998).

Aylar) ise Muharrem (ki senenin ilk ayıdır), Zilkade, Zilhicce ve Recep aylarıdır. Mübarek günlere gelince: Hicrî Yılbaşı, Aşûre Günü, Arafe Günü, Ramazan ve Kurban Bayramları, Cuma Günleridir. Bu yazıda kutlu zaman dilimleri içinden yalnızca kandil geceleri üzerinde durulacaktır.

Mevlid kandili hariç diğer kandillerin hepsi Üç aylar içindedir ki bunlara dört Leyâli-i Mübareke (Müberek Geceler) denilir. Regâib ve Mi'rac kandilleri Receb ayında, Berâat kandili Şaban ayında, Kadir gecesi de Ramazan ayındadır. Mevlid-i Nebi ise Ramazan'dan beş ay sonraki Rebiü'l-evvel ayındadır.

“Üç ayların kendilerine mahsus bir tadı bir şivesi vardır ki, onları yılın diğer aylarından ayırır.. her ayın güzellik ve nefâsetinin zahirî duygularımızla hissedilip yaşanmasına mukabil, bu müstesna zaman dilimi kalple ve bâtinî duygularla yaşanır... Üç ayların başlangıcı, kamer birkaç gün önce zuhur etse de, rağbetlere açık inayetle tüllenen bir perşembe akşamı merhaba'der ve bir mızrap gibi gönüllerimize iner. Ulu günlere ve daha bir ulu güne akort olmaya teşne duygularımızı ilk defa uyarıp coşturan Regâib' bir ses ve enstrüman denemesi gibidir. Yirmi küsur gün sonra gelecek olan Mi'rac ise, tam hazırlanmış ve gerilime geçmiş ruhlar için âdeta, semavî düşüncelerle, gök kapılarının gıcırtilarıyla ve uhrevîlik esintileriyle gelir. Berâat bu tembihlerle uyanmış ve tetikte bekleyen sinelere kurtuluş muştularıyla seslenir. Kadir Gecesi'ne gelince, bu kadirşinas insanları, tasavvurlar üstü ve ancak bir aylık bir cehd ile elde edilebilecek feyiz ve bereketle kucaklar ve onları afv u mağfiret meltemleriyle sarar.”¹

¹ Gülen, M. Fethullah, Yeşeren Düşünceler, s.45, 47, Nil Yayınları, İzmir, 1996.

Regâib Kandili

Sevgili Peygamber Efendimiz (sas)’ın Allah’ın bazı çok özel filî tecellilerine mazhar olduğu, nuranî lûtf u ihsanlara, semavî mevhibelere eriştiği bir gecedir. Recep ayının ilk Cuma gecesine tevafuk etmektedir.¹

Kelime olarak regâib, “çokça rağbet edilen, nefis, kıymetli, değerli, ihsan” mânâlarına gelen Ragibe kelimesinin çoğuludur. Buna göre Regaip Gecesi denilince: “Çok lütuf ve ihsanla dolu, kıymeti ve değeri büyük, çok iyi değerlendirilmesi gereken gece” mânâsı anlaşılır. Bu gece Allah lütuflarını sağanak sağanak yağdırır. Müslümanlar arasında ise Peygamberimiz’in dünyaya teşriflerinin ilk halkasını teşkil eden anne rahmine şeref verdiği gün olduğuna inanılmaktadır. [Ancak bu gece ile veladet-i Nebeviyye arasındaki müddet, bunun hilafına işarettir. Şu kadar var ki Hz. Âmine’nin Fahr-i Âlem Efendimiz’i hamil olduğuna bu gecedan itibaren muttali olmuş olabileceği düşünülebilir.² Peygamberimiz’in doğuşuyla yeryüzü nasıl küfür ve cehaletin karanlıklarından kurtulup büyük bir mutluluğa boğulduysa, onun teşriflerinin ilk basamağı olan bu geceyi de bütün kâinat alkışlamış, coşkun bir sevinçle ayakta karşılamıştır. Mânen bereketli olan bu gecenin bir hususiyeti de mübarek Ramazan ayının ilk habercisi olmasıdır.

Bediüzzaman Hazretleri, Regaip gecesinin Zât-ı Ahmediye’nin terakki hayatının başlangıcının ünvanı olduğunu; Mi’rac gecesinin de Zât-ı Ahmediye’nin terakki hayatının zirve noktasının ünvanı olduğunu bildirmektedir.³ Bu gece Allah Resûlü (sas), söz konusu mazhariyet ve mevhibeler için Cenâb-ı Hakk’a şükür için oniki rek’at namaz kılmışlardır. Bu geceyi ibadetle ihya etmenin sevabı pek çoktur.⁴ Diğer zamanlarda

¹ “Mübarek gecelerin hepsinin vakti mevzuunda şüphe var. [Pratikte yüzde yüz tespit etmek mümkün değildir. Y.G.] Sadece Regaip Gecesi bundan müstesnadır. Zira Regaip, Receb Ayı’nın ilk perşembesidir. Ama o perşembe ayın birine rastlarsa, o da şüphelidir.” (Gülen, Fasıldan Fasıla, 1/322, Nil Yayınları, İzmir, 1995).

² Bilmen, Ömer Nasuhi, Büyük İslâm İlmihali, s.187, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1990.

³ Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s.207.

⁴ Bilmen, a.g.e, s.187.

okunan her Kur’ân harfi için on sevap verilirse, Recep ayında yüzleri geçmekte, Regâib kandilinde ise daha da artmaktadır. Kaza ve nafile namazların sevabı ise diğer gecelere oranla kat kat fazladır. Regâib kandilinde yapılacak ibadetlerden birisi de duadır. Peygamberimiz (sas), bir hadîslerinde bu gecede yapılacak duaların Allah katından geri çevrilmeyeceğini bildirmişlerdir.¹

“Regâib, Mirâc, Berâat kandilleri gibi gece âleminin tâçları ve zamanın Allah’a en yakın zirveleri ya da O’na açılmanın rıhtımları, limanları, rampaları sayılan o mübarek gün ve gecelerde, gönüller ayrı bir duyarlılıkla parıldar; ruh sonsuza doğru bir başka türlü kanat çırpır; her şey verâların ezeli şiirine dem tutar; her yanı tam bir uhrevîlik büyüğü kaplar; her sîneyi, dillerin ifadeden aciz kaldığı bir naz ve niyaz zemzemesi sarar. Hususî bir kısım tecellilerle ötelere kapısı, penceresi, menfezi hâline gelen mekân; ümit ve beklentilerin yakarışlara dönüşüyle billurlaşan zaman ve yeni nazil olmuş gibi, her sûresi, her maktâ, her âyeti ve her cümlesinde hemen herkese yepyeni bir hayat vaadiyle âvâz âvâz çağıldayan Kur’ân, bizlere iman ve ümitle yemyeşil tepeler, cennette Cuma yamaçları gibi rü’yete açık zirveler ve susamış gönüllerimize hayat suyu gibi iksirler içirerek, ruhlarımıza mü’min olmanın tasavvurlar üstü avantajlarını sunarlar.. sunar ve Rabb’e yönelik sinelerde ne telâffuzları çatlatan mânâ ve muhtevalar, ne ifadelerle sığmayan tecellilerle tülleenirler.”²

Mi’râc Kandili

Allah’ın emriyle Peygamber Efendimiz (sas)’ın rûhen ve bedenen, Burak³ isimli semavî bir binite binerek Cebrail ile birlikte Mekke’deki Mescid-i Haram’dan Kudüs’teki Mescid-i Aksa’ya [Beytü’l-Makdis] kadar yapmış olduğu gece yolculuğuna -ki buna İsra denilir-, oradan da bir

¹ Suyûtî, Celâlüddin, Câmiu’s-Sagîr, (Feyzü’l-Kadir’le birlikte), 3/454, Beyrut, 1972.

² Gülen, Yeşeren Düşünceler, s.160-161.

³ Merkepten büyük, attan küçük bu göksel binit beyaz renklidir ve Cennet’ten getirilmiştir. (Nursi, Mektubat, s.303, Envar Neşriyat, İstanbul, 1992).

mi'râcla [manevî asansör] yedi kat göklere yükselip tâ Sidretü'l-Müntehâ'ya ulaşması, burada Cebrail'i arkada bırakıp Refref denilen ledünnî binitle Allah'ın huzuruna varıp O'nun Zât-ı Akdes'ini yakînen müşahede etmesi ve zaman-mekân üstü konuşması olaylarına Mi'râc denilir. İki aşamalı bu gökler ötesi yolculuk, peygamberliğin 12. yılında, hicretten 18 ay önce, mübarek üç ayların ilki olan Recep ayının 27. gecesinde (Regâib gecesinden yirmi küsur gün sonra) gerçekleşmiştir. Kadir gecesinin de Ramazan'ın 27. gecesini olması ile aralarında çok gizemli bir tevafuk vardır. Bediüzzaman Hazretleri: "Mi'rac gecesini ikinci bir Kadir gecesini hükmündedir."¹ sözleriyle, bu gecenin Kadir gecesinden sonra en kutsal bir gece olduğunu belirtmişlerdir. Ebu Talip'in ve Hatice validemizin vefatı ile çok hüznlenen, müşriklerin üç yıl süren ablukası ve Tâiflilerin saldırıları karşısında daralan Allah Rasûlü (ve mü'minler), bu mi'rac olayı ile çok muhteşem bir teselliye ve ihsan-ı İlâhîye ve nail olmuştur. Üç ayların ilk kandili, Regaip gecesini, ikinci Mi'rac gecesidir. Regaip gecesini, Zât-ı Ahmediye'nin terakki hayatının başlangıcının ünvanıdır. Mi'rac gecesini de Zât-ı Ahmediyenin terakki hayatının zirve noktasının ünvanıdır.²

Kur'ân-ı Kerim'de İsrâ suresi (17/1) bu İsrâ olayını anlatır. Necm suresi de İsrâ'nın devamı olan Mi'râc hadisesini anlatır.³ Âyetlerde biraz da kapalı olarak anlatılan bu esrarengiz yolculuğu, Peygamberimiz (sas) bir çok hadîslerinde detaylarıyla anlatmışlardır.⁴ Bir gece Kâbe-i Muazzama'nın Hatîm mevkiinde yatarken, Cebrail (as) gelip mübarek göğüslerini yardı, kalbini zemzem suyu ile yıkadıktan sonra içini iman ve hikmetle doldurup eski hâline koydu. Sonra beyaz bir binek Burak ile (normalde bir aylık mesafedeki) Mescid-i Aksa'ya uçtular. Orada bütün peygamberlerin ruhlarına imam olup namaz kıldırdı. Bu, onların

¹ Nursi, Şualar, s.499; Tarihçe-i Hayat, s.598.

² Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s.207.

³ Necm, 53/1-18.

⁴ Buhari, Bed'ül-Halk, 6; Enbiya, 22, 43; Müslim, İman, 263, 264; Tirmizi, Tefsîr'u-İnşirâh, 33-34; Ahmed b. Hanbel, 1/309; Musannef, 14/306; İbn Hişâm, Sîretü'n-Nebî, 2/44, İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, Beyrut.

şeriatlerinin asıllarına mutlak varis olduğunu ifade ediyordu.¹ Bir de kendisine su, şarap ve süt takdim edildi. O, fitrî ve tabîî olan sütü içti. Bu ise ümmetinin doğru yola iletildiğini ifade ediyordu. Ardından yüceliklere yükseltici bir mi'rac (manevî asansör) ile göklere çıkartılıp yedi kat semaları bir bir dolaştırılmıştır. 1. kat semada: Hz. Adem'le, 2. kat'ta Hz. İsa ve Hz. Yahya, 3. kat'ta Hz. Yusuf, 4. kat'ta Hz. İdris, 5. kat'ta Hz. Harun, 6. kat'ta Hz. Musa ve 7. kat'ta Hz. İbrahim ile görüştü. Melekleri, Cennet ve Cehennem'e kadar bütünüyle ahiret hayatını müşahede etti. Bütün mülk ve melekût âlemlerini dolaştı.² Cebrail daha sonra Peygamberimiz'i daha da yükseklerle çıkardı, öyle bir fezaya vardılar ki kaderleri yazan kalemlerin cızırtıları duyuluyordu. Nihayet varlıklar âleminin son sınırı olan Sidretü'l-Müntehâ'ya ulaştılar. Cebrail: "İşte burası Sidretü'l-Müntehâ'dır. Ben buradan bir parmak ucu ileri geçecek olursam, yanarım." dedi. Peygamberimiz'e Sidre'de dört kutsal nehir ve her gün yetmiş bin meleğin ziyaret ettiği Beyt-i Ma'mûr gösterildi. Sonra kendisine şarap, süt ve bal dolu üç bardak sunuldu. O, yine sütü tercih etti. İçtiği süt, onun ve ümmetinin fitratı, yani hilkat-i İslâmiyesiydi. Ayrıca şehitlerin ve muttakilerin cenneti olan Cennetü'l-Me'vâ'yı temaşa etti. Cebrail'i geride bırakan Zât-ı Ahmediye Aleyhisselam, burada Refref'e binerek Arş-ı A'lâ'ya urûç etti ve tâ Kâb-ı Kavseyn olarak belirtilen "imkân dairesinin bitiş, vücûb dairesinin başlama sınırına" ulaştı. Huzûr-u Kibriya'da Zât-ı Akdes'e ok yayınının iki ucu kadar, hattâ daha fazla yaklaştı.³ Cemâlullah'ı perdesiz ve vasitasız olarak müşahede etti, Onunla zaman ve mekândan münezzeh olarak bîkem u keyf konuştu. Daha sonra tekrar Refref'le Sidre'ye geri döndü. Orada Cebrail'i asıl hüviyetiyle "tıpkı ilk defa Hira'da

¹ Nursi, Sözlür, s.525.

² Nursi, Sözlür, s.560.

³ Necm, 53/9.

gördüğü şekliyle” gördü.¹ Müteakiben de yine Cebrail ile birlikte göz kırpması kadar kısa bir zaman parçasında dünyaya nüzûl eylediler.²

“Ben mi’racdan daha güzel bir şey görmüş değilim”³ diyen Peygamberler Sultanı, mi’rac yüceliklerinden “âdeta bir vefa duygusuyla” geri dönerken yanında ümmetine çok büyük hediyeler getirmiştir.

Birincisi: Beş vakit farz namazı getirmiştir. İhsan şuuruyla kılınan namazlar, ümmetin mi’rac asansörleri olacaktır.

İkincisi: “Âmenerrasûlü” diye bilinen âyetleri getirmiştir. [Bakara, 2/285-286].

Üçüncüsü: İsra Suresi’nin 22-39. âyetlerinde⁴ bahsedilen 12 adet İslâm prensibini getirmiştir.⁵

Dördüncüsü: Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen kimselerin günahlarının affedileceği ve Cennet’e girecekleri müjdesini getirmiştir.

Beşincisi: İyi amele niyetlenen kişiye “onu yapamasa bile” bir sevap; eğer yaparsa on sevap yazılacağı; fakat kötü amele niyetlenen kişiye “onu yapmadığı müddetçe” hiçbir günahın yazılmayacağı; ancak işlediği zaman da sadece bir günah yazılacağı müjdesini getirdi. Bir diğer hediye de, Mi’rac gecesi Allah ile karşılıklı selâmlaşma ve sohbetlerinden bazı sözleri

¹ Necm, 53/1314.

² Nursi, Sözlür, s. 136, 562. Mi’rac olayının “bast-ı zaman gibi” çok kısa bir sürede olduğuna dair bkz. Nursi, Mesnevi-yi Nuriye, s.197; Nursi, Lem’alar, s.17; Gülen, Kur’ân’dan İdrâke Yansıyanlar, 2/276, Feza Gazetecilik, İstanbul, 2000.

³ Buhari, Salât, 1; Hacc, 76, Enbiya, 5, Tevhid, 37, Menâkıb, 24; Müslim, İman, 259; Ahmed b. Hanbel, 3/148, 149, 5/143. Mi’rac: Semavî asansördür ki, ölümlerin ruhları gökyüzüne onunla yükseltilir. Bu yüzdendir ki ölümlerin gözleri yukarılara gökyüzüne doğru bakar.

⁴ “Allah’tan başkasına kulluk etmeyin. Ana-babanıza da iyi davranın. Akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını verin. Gereksiz yere de saçıp savurarak israfçı ve cimri olmayın. Geçim endişesi ile çocuklarınızın canına kıymayın. Zinaya yaklaşmayın. Hakk bir sebep olmadıkça Allah’ın muhterem kıldığı cana kıymayın. Yetimin malına, rüşdüne erinceye kadar, ancak en güzel bir niyetle yaklaşın. Ahdinizi yerine getirerek verdiğiniz sözü tutun. Ölçtüğünüz zaman tastamam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma.” (İsra, 17/22-39).

⁵ Müslim, İman, 264.

getirmiştir ki et-Tahiyyâtü diye meşhur olan bu sözler, bütün namazlarda teşehhütte otururken okunmakla Mi’racda Allah ile Habibi (s.a.s.) arasındaki o kutsî sohbeti hatırlatmakta ve benzeri bir mükâlemeye namaz kılanı mazhar etmektedir.¹

Evet Zât-ı Ahmediye, bütün velayetlerin üstünde bir külliyet ve ulviyetle tezahür eden velayetinin bir neticesi olarak İlâhî kemal mertebelerinde seyr ü sülûk olan Mi’rac² ile huzur-u kibriyaya uzanan yolu açmıştır. Kapıyı da açık bırakmıştır ki, arkasındaki evliyayı ümmet, ruh ve kalp ile o nuranî caddede, Mi’râc-ı Nebvî’nin gölgesinde seyr ü sülûk edip istidatlarına göre yüce makamlara çıkıyorlar.³ Mi’rac’ta farz kılınan beş vakit namaz, mü’minin mi’racıdır;⁴ ve Mi’rac-ı Ekber’in (Efendimiz’in Mi’racı) cilvesine mazhar⁵ olan bir mi’rac-ı asgar (küçük mi’rac’tır.⁶ Bu mi’racın zirvesi ise secde hâlinde yaşanır,⁷ kulun Allah’a en yakın olduğu anda. Her mü’min, namazın fiil ve rükünlerine fikrini bindirip, bir nevi mi’rac ile kâinatı arkasına atıp huzura kadar gider.⁸

Bediüzzaman Hazretleri: “Leyle-i Mi’rac, ikinci bir Leyle-i Kadir hükmündedir. Bu gece mümkün oldukça çalışmakla kazanç birden bine çıkar. Şirket-i maneviye sırrıyla, inşaallah her biriniz kırkbin dil ile tesbih eden bazı melekler gibi, kırk bin lisan ile bu kıymetdar gecede ve sevabı

¹ Nursi, Şualar, s.77-79.

² Nursi, Sözler, s.561, 563.

³ Nursi, Sözler, s. 580; Nursi, Mektubat, s.306.

⁴ Kaynaklarda bu mânâyı gösterir şekilde bazı hadîsler bulunmaktadır: “Sizden biriniz namaza durduğunda Rabbiyle münacat edip konuşur.” “Cenab-ı Hakk’ın namaz kılan kula teveccühü ve ikbali devam eder, tâ ki kul namazdan çıkıncaya kadar (ya da kul sağına-soluna dönünceye kadar).” Buhari, Salât, 39; Müslim, Mesâcid, 54; Salât, 108, 121; Müsned-i Ahmed, 2/26, 34, 36, 129.

⁵ Nursi, Şualar, s. 92, 643.

⁶ Nursi, Şualar, s.645.

⁷ Nursi, Mesnevi-yi Nuriye, s.63; Nursi, Sözler, s.47.

⁸ Nursi, Sözler, s.572. Ümmet de insilâh-ı küllî denilen bir haletle bir nevi mi’rac yapmaktadır. İnsilâh-ı küllî: Kulun (mutasavvıfın) unsurlardan mürekkep olan kesif madde bedeninden çıkarak, bütün unsurları bırakıp âlem-i gaybdan olan latif cesediyle semalara urûc etmesi olayına denir. Bkz. Yazır, Muhammed Hamdi, 5/315152, Eser Neş. İstanbul.

çok bu çilehanede ibadet ve dualar edeceksiniz ve hakkımızda gelen fırtınada binden bir zarar olmamasına mukabil, bu gecedeki ibadet ile şükredersiniz.”¹ sözleriyle bu gecenin manevî bir fırsat bilinip değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir.² M. Fethullah Gülen Hocaefendi: “Mi’rac’ın esas armağanı namazdır ve bu aynı zamanda her mü’minin mi’racı olarak, onları da miraca götürecek nurdan bir helezondur. Namaz, herşeyiyle halis bir ibadet ve mi’rac için yegane vesile, sonra da Allah Rasulü (sas)’ne gökler ötesi seyahatin en son noktasında tevdi edilen İlâhî bir armağandır. Bu armağan içinde herkese kılacağı namazı ölçüsünde bir mi’rac mukadderdir.”³ “Mü’min için her namaz bir mi’râc vesilesidir. Ve mü’mine düşen de her namazda farklı farklı buudlarda bile olsa mi’râcını tamamlamaktır.”⁴ “Mi’raca namazla çıkılır.. Allah’a namazla ulaşılır, enbiyanın huzuruna namazla varılır. Ama herkes bunu namazda kendine göre hisseder ve kabiliyeti nispetinde yükseldiğini duyar. Herkesin hissettiği kendi miracıdır.”⁵ “Bu bağlamda, fıkıh kitaplarında bir Mi’rac gecesi namazından bahsedilmektedir ki, kılınması müstahsen görülmüştür: 12 rek’attir. Her rek’atında fatiha suresiyle beraber herhangi bir sure okunarak iki rek’atte bir selâm verilir. Sonra da 100 kere “Sübhânellâhi velhamdü lillahi vela ilahe illallâhü vellâhü ekber.” denilmelidir. Müteakiben ise 100 kere tevbe ve istiğfar edilip, 100 kere de Efendimiz (sas)’e salât ü selâm getirilmelidir. Gündüzünde de oruçlu bulunmalıdır; zira bu hâlde günaha dair olmaksızın yapılacak her duanın kabul edileceği inayet-i İlâhîden umulur.”⁶ Ayrıca bütün mü’minlere dua etmeyi de unutmamalıdır.

¹ Nursi, Şualar, s.499; Tarihçe-i Hayat, s.598, Envar Neşriyat, İstanbul, 1989.

² Bediüzzaman Hazretleri bazen kandil gecelerini iki gece olarak değerlendirirdi. Örneğin bir defasında Mi’rac gecesini iki gece olarak kutladığını kendisi belirtmektedir. [Nursi, Emirdağ Lahikası, 2/65].

³ Gülen, Prizma, 2/152, Nil Yayınları, İzmir, 1998.

⁴ Gülen, Fasıldan Fasıla, 3/56, Nil Yayınları, İzmir, 1997.

⁵ Gülen, Fasıldan Fasıla, 1/92, 154.

⁶ Bilmen, a.g.e., s.188.

Nasıl ki Efendimiz'in Mevlid kandillerinde, O'nun kutlu doğumunu anlatan Mevlidler okunur; öyle de Mi'rac kandillerinde, bu semavî seyahati anlatan Mi'râciyeler okunur.¹ Mevlid-i Nebi şairi Süleyman Çelebi'nin "Söyleşirken Cebrail ile kelâm / Geldi Refref önüne, verdi selâm" beytiyle başlayan mi'râciyesi meşhurdur. Bu kandil gecesi, Mi'rac olayını anlatan hadîsler ve kitaplar yeniden okunmalı, toplantılar düzenleyip mi'râciyeler okutulmalıdır. Gönüller ilâhilerle coşmalı, ilmî-manevî sohbetlerle kendinden geçmelidir. Kur'ân'dan özellikle [İsra, 17/1, 22-39. âyetleri, Necm 53/1-18; Bakara, 2/285-286] âyetleri ve tefsirleri okunabilir. Eğer kişi, Kur'ân'ın dilinden kalp kulağıyla iman derslerini dinleyip başını kaldırıp vahdete tam yönelse, "kulluğun mi'racı"yla kemalat arşına çıkabilir.² Mi'rac'ta iman hakikatleri gözle görüldüğü için, bu kandil gecesi imanî konuları ve o konular içinde Mi'rac'a ait meseleleri derinlemesine okuyup mütalâa etmek lâzımdır.³ "Mi'rac-ı imânî"⁴ ile âdetâ İlâhî mükâlemeye nail olmalıdır.

Camilerde cemaatle kılınan akşam ve yatsı namazları ve okunan Kur'ân'larla kıvamını bulan ruhlar, daha sonra evlerine çekilmeli, evlerindeki mescid-i haram mesabesindeki odalarından seccade burak'ına binerek ilham cebrail'i eşliğinde ihlas mescid-i aksa'sına varmalı; orada gözyaşıyla karışık bir kâse mânâ sütü içtikten sonra secdelerin mi'râciyla yükselip âyetlerin kanatlarında ruhunun mülk ve melekût semalarına yelken açmalı, her rek'atta âdetâ bir kat yukarılarına doğru yücelmeli, bir noktadan sonra binit değiştirip ihsan⁵ refref'ine binerek kendi kemal sidre-i müntehalarında pervaz etmeli, nihayet insanda arş-ı azam mesabesindeki kalbin derece-i ufkuna urûç ile tâ kâb-ı kavseyne ulaşıp "et-tahiyyâtü"nün sırrıyla huzur-u kibriya'da sünûhât ve ilhâmât ötesi bir nevi mükâleme-i İlâhiye ve müşahede-i Rabbâniyeye mazhar olmalıdırlar.

¹ Nursi, Mektubat, s.307.

² Nursi, Sözler, s.364.

³ Bu meyanda Risale-i Nur Tefsirlerinden uygun bahisler okunabilir. Zira "Risale-i Nur, hakikat-ı Kur'ân ve mi'rac-ı imandır." [Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s.266].

⁴ Mi'rac-ı İmânî için bkz: Nursi, Tarihçe-i Hayat, s.373; Asa-yı Musa, s.138).

⁵ İhsan: Allah'ı görüyor gibi veya O'nun gördüğü şuuruyla ibadet ve kulluk yapmaktır.

Berâat Kandili

Üç ayların ikincisi olan Şaban ayının on beşinci gecesidir. Berâat gecesinde, beşerin kader programı nev'inden bir İlâhî icraat yapıldığı için, bu gece Kadir gecesine kudsiyetindedir; ve bütün senenin bir çekirdeği hükmündedir.¹ Bu gece mahlukatın bir sene içindeki rızıklarına, zengin veya fakir, aziz veya zelil olacaklarına, ihya veya imate edileceklerine, ecellerine ve hacıların adetlerine dair Allah tarafından meleklerle malumat verileceği beyan olunmaktadır.²

Beraat, “iki şey arasında ilişki olmaması; kişinin bir yükümlülükten kurtulması veya yükümlülüğünün bulunmaması” anlamına gelir. Sahih hadîslerin beyanına göre: Şaban ayının on beşinci gecesine tevbe eden mü'minler, Allah'ın afv ü mağfireti ile günahlarından ve dolayısıyla Cehennem'den berâat edecekler, kurtulacaklardır. Şaban'ın ortasındaki geceye Berâat isminin dışında; mâ'nen verimli, feyizli, bereketli ve kutsi bir gece olduğu için Mübarek Gece; iyi değerlendirildiği takdirde günahlardan arınma ve suçlardan temize çıkma imkânı taraf-ı İlâhî'den verildiği için Sâk (Berâat, Ferman, Kurtuluş Belgesi) Gecesi; Lutf u ihsanı aşkın, afv ü merhameti engin olan Allah'ın ikram ve iltifatlarına erişildiği için de Rahmet Gecesi de denilmiştir.³

Berâat gecesinin mübarekiyet ve hususiyeti hakkında sahih hadîs-i şerîflerden bir-ikisi şöyledir:

“Allah Tealâ, Şaban ayının onbeşinci (Berâat) gecesinde “rahmetiyle” dünya semasına iner, orada tecelli eder ve Kelb Kabîlesi'nin koyunlarının tüyleri sayısından daha çok sayıda günahkârı affeder.”⁴ Başka bir rivayete göre de Hz. Peygamber:

¹ Nursi, Tarihçe-i Hayat, s.601, Envar Neşriyat, İstanbul, 1989.

² Bilmen, a.g.e., s.188.

³ Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/288.

⁴ Tirmizi, Savm, 39; İbn Mace, İkame, 191.

“Şaban’ın ortasındaki (Berâat kandili) geceyi ibadetle ihya ediniz, gündüzünde de oruç tutunuz. Allah Tealâ o akşam güneşin batmasıyla dünya semasında tecelli eder ve fecir doğana kadar, Yok mu benden af isteyen, onu affedeyim. Yok mu benden rızık isteyen, ona rızık vereyim. Yok mu bir musibete uğrayan, ona afiyet vereyim. Yok mu şöyle, yok mu böyle!’ der.” buyurmuştur.¹ Bir diğer hadîste ise, Berâat kandilinde yapılacak duaların geri çevrilmeyeceği müjdesi verilmiştir.²

Bir kısım âlimlerin, kıblenin Kudüs’teki Mescid-i Aksa’dan Mekke’deki Kabe-i Muazzama istikametine çevrilmesinin Hicret’in ikinci yılında Berâat gecesinde vuku bulduğunu kabul etmeleri de geceye ayrı bir önem kazandırmaktadır.

Bazı müfessirler “*Biz Onu (Kur’ân’ı) kutlu bir gecede indirdik. Çünkü biz haktan yüz çevirenleri uyarırız. O öyle bir gecedir ki, her hikmetli iş, tarafımızdan bir emir ile o zaman yazılıp belirlenir.*”³ âyetinde belirtilen gecenin Berâat gecesini söylediğini söylemişlerdir. İslâm âlimlerinin çoğunluğuna göre ise bu gece Kadir gecesidir. Çünkü diğer âyetlerde Kur’ân’ın Ramazan ayında⁴ ve Kadir gecesinde⁵ indiği açıkça bildirilmektedir. Bu takdirde Kur’ân’ın tamamının Berâat gecesini Levh-i Mahfuz’dan dünya semasına indiği, Kadir gecesinde de görevli kâtipler tarafından istinsah edilip, âyetlerin Cebrail tarafından Efendimiz (sas)’e Peyderpey indirilmeye başlandığı şeklinde bir yorum ortaya çıkmaktadır ki bazı müfessirler bu görüşü benimsemişlerdir.⁶

Bazı âlimlere göre: Berâat gecesini, emirlerin Levh-i Mahfuz’dan istinsahına başlanır, kâtip melekler bu geceden, gelecek seneye müsaadif ayın geceye kadar olacak olan vak’aları yazar ve bu işler, Kadir gecesini bitirilir. Rızıklarla alâkalı defter Mikail (as)’e; harpler, zelzeleler, saikalar,

¹ İbn Mace, İkame, 191.

² Suyûtî, Celalüddin, Câmiu’s-Sagîr, 3/454, Beyrut, 1972.

³ Duhân, 44/3-6.

⁴ Bakara, 2/185.

⁵ Kadr, 97/1.

⁶ Yazır, a.g.e., 5/4293-4295.

çöküntülerle ilgili defter Cebrail (as)’e; amellerle alakalı defter, dünya göğünün sahibi ve büyük melek olan İsrafil (as)’e; musibetlere ait nüsha da Azrail (as)’e teslim olunur.¹ Rasûlullah (sas): “*Allah Tealâ tüm şeyleri Berâat gecesinde takdir eder. Kadir gecesini gelince de bu şeyleri sahiplerine teslim eder.*” buyurmuştur. Berâat gecesinde eceller ve rızıklar; Kadir gecesinde ise hayır, bereket ve selamete alâkalı işler takdir edilir. Kadir gecesinde sayesinde dinin güç-kuvvet bulduğu şeylerin takdir edildiği; Berâat gecesinde ise, o yıl ölecek olanların isimlerinin kaydedilip ölüm meleğinin teslim edildiği de söylenmiştir.²

İslâm kaynaklarında Berâat gecesinde beş hasletin varlığından bahsedilmektedir:

- 1- Her önemli işin bu gecede hikmetli bir şekilde ayrımı ve seçimi yapılır.
- 2- Bu gece yapılan ibadetin (kılınan namazların, okunan Kur’ân’ların, yapılan dua ve zikirlerin, tevbe ve istiğfarların), gündüzünde tutulan oruçların fazileti çok büyüktür.
- 3- İlâhî ihsan, feyiz ve bereketle dopdolu bir gecedir.
- 4- Mağfiret (bağışlanma) gecesidir.
- 5- Rasul-i Ekrem’e şefaath hakkının tamamı (şefaath-ı tamme) bu gece verilmiştir.³

Bu gece her tarafı kaplayan rahmet, merhamet ve lütuftan tevbe etmedikleri takdirde şu kimseler istifade edemezler:

- 1- Allah’a ortak koşanlar.
- 2- Kalpleri düşmanlık hisleriyle dolu olup insanlarla zıtlasmaktan başka bir şey düşünmeyenler.

¹ Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/287.

² Razi, a.g.e., 23/293.

³ Şöyle ki: Resûlullah (sas) Şaban’ın 13. Gecesi Allah’tan ümmetine şefaath etme hakkı istemiş, üçte biri verilmiş; 14. Gecesi yine istemiş, üçte biri daha verilmiş; 15. Gecesi (Berâath gecesini) tekrar istemiş ve bu gece şefaathin tamamını kendisine verilmiştir.

- 3- Müslümanların arasına fitne sokanlar.
- 4- Akraba bağını koparanlar.
- 5- Gurur ve kibir sebebiyle elbiselerini yerde sürüyenler.
- 6- Anne ve babalarına isyanda devam edenler.
- 7- Devamlı içki içenler.¹

Hiz. Peygamber'in Şaban ayına ve özellikle bu ayın içindeki Berâat gecesine ayrı bir önem vererek onu ihya ettiğine dair diğer rivayetleri göz önüne alan çoğu âlimler bu geceyi namaz kılarak, Kur'ân okuyarak ve dua ederek geçirmenin çok büyük sevaba vesile olacağını söylemişlerdir. Berâat gecesini kılınacak namaza Salâtü'l-Hayr/Hayır Namazı denilmiştir. Bu namaz bir çok rivayete göre yüz rek'attır. Her rek'atında Fatiha suresinden sonra on (veya on bir) kere ihlas suresi okunur.² Bir rivayet göre ise on rek'attır; ve her rek'atında Fatiha'dan sonra yüz İhlas suresi okunur.³

Bediüzzaman Hazretleri talebelerine yazdığı bir Berâat Kandili tebriğinde bu gecenin değeri ve değerlendirilmesi ile alakalı şöyle demektedir: "Elli senelik bir manevî ibadet ömrünü ehl-i imânâ kazandıran Leyle-i Berâatınızı ruh u canımızla tebrik ederiz."⁴

"Bu gelen gece olan Leyle-i Berâat [Berâat Gecesi], bütün senede bir kudsi çekirdek hükmünde ve mukadderat-ı beşeriyenin [insanlığın kaderinin] programı nev'inden olması cihetiyle, Leyle-i Kadrin kudsiyetindedir. Her bir hasenenin [salih amelin] Leyle-i Kadir'de otuzbin

¹ İbn Mace, İkame, 191.

² Bilmen, a.g.e., s.188.

³ Berâat gecesini namazını İmam Gazali İhya-u Ulumi'd-Din'inde (1/203) zikretmektedir. Ali el-Kari de bu rivayetin uydurma olduğunu belirterek Berâat gecesini namazının h. 400 (m.1010) yılından sonra Kudüs'te ortaya çıktığını kaydetmektedir. (el-Kari, el-Esrarü'l-Merfua, s.462). Ancak Fakihî'nin (ö.272/885'ten sonra) Mekkelilerin bu geceyi Mescid-i Haram'da ihya ettiklerine ve bazılarının yüz rek'atlı bir namaz kıldığına dair rivayeti (bk. Fakihî, Ahbaru Mekke, 3/84, Mekke, 1407/1986) dikkate alınır bu namazın h.400'den daha önceden de kılındığını söylemek mümkündür. [D.İ.A, 5/475, Bk. Berat].

⁴ Nursi, Şualar, s.426.

olduğu gibi; bu Leyle-i Berâat'ta herbir amel-i sâlihî ve her bir harf-i Kur'ân'ın sevabı yirmibine çıkar. Sair vakitte on ise, Şuhur-u Selâse [Üç aylar] yüze ve bine çıkar. Ve bu kudsî leyâlî-i meşhûrede [meşhur geceler], onbinler, yirmibin veya otuzbinlere çıkar. Bu geceler, elli senelik bir ibadet hükmüne geçebilir. Onun için elden geldiği kadar Kur'ân'la ve istiğfar ve salavatla meşgul olmak büyük bir kârdır.”¹

Kadir Gecesi

Kur'ân-ı Kerim'in Levh-i Mahfuz'dan dünya semasına toptan indirilmiş olduğu gecedir. Cebrail, Peygamberimiz (sas)'e ilk vahyi bu gece getirmiştir. Alak suresinin “İkra! Oku!” emriyle başlayan ilk beş âyetini. Bu gecede kaderin bir çeşit istinsahı da yapılmaktadır.² Kadir gecesi Ramazan'ın 27. gecesi olarak kutlanılmaktadır. Kandillerin en üstünüdür ve “Gecelerin Sultanı” olarak isimlendirilmiştir. Kıyamete kadar yüz milyarlarca insana dünya ve ahirette rehberlik edecek olan bir Kitab'ın yeryüzüne iniş günü ve bunun yıldönümleri elbette ki müstesna bir gündür; ve bayramlar, ihtifaller ve merasimlerle kutlanması gayet isabetlidir. Kur'ân'daki “Kadr suresi” vahyin başlangıcından ve bu gecenin büyük kudsiyet, fazilet ve bereketinden, bu gece kâinatı kaplayan ilâhî esenlikten bahsetmektedir: “Biz Kur'ân'ı Kadir gecesi indirdik. Bilir misin nedir Kadir gecesi? Bin aydan daha hayırlıdır Kadir gecesi. O gece Rablerinin izniyle Ruh ve melekler, her türlü iş için iner de iner... Artık o gece bir esenlik gider.. tâ tan yeri ağarıncaya kadar.”³ Duhân suresinde ise bu gecenin kudsiyetine yemin edilmektedir:

“Açık olan ve gerçeği açıklayan bu Kitâb'a yemin olsun ki; biz onu kutlu mübarek bir gecede indirdik. Çünkü biz haktan yüz çevirenleri

¹ Nursi, Şualar, s. 426; Tarihçe-i Hayat, s.601.

² “Yani İmam-ı Mübin'den, Kitâb-ı Mübîn'e istinsahı. Nazarı oraya ulaşanlar, kaderin bu kısmına da muttali olabilirler. Efendimiz (sas)'in mi'racta seslerini duyduğu kalemler de bunlar olsa gerek...” Bkz. Gülen, Fasıldan Fasıla, 2/323, Nil Yayınları, İzmir, 1995.

³ Kadir, 97/1-5.

uyarıcılarız. O öyle bir gecedir ki, her hikmetli iş, tarafımızdan bir emir ile, o zaman yazılıp belirlenir...”¹

Kadir gecesi, İslâm âlimleri tarafından üç şekilde yorumlanmıştır:

1. Hüküm Gecesi demektir. Takdîr-i İlâhîde hükmolunmuş işlerin, yahut birçok işlere hükmeden muhkem emirlerin ayırt edildiği gece anlamına gelir. Takdîrden maksad, ezelî hükmün açığa çıkmasıdır. Hikmetli işler karara bağlanır.²

2. Mevki, Şeref, Değer ve Azamet Gecesi demektir. Bin aydan daha hayırlı oluşunu ifade eder.³

3. Tazyik (Sıkıştırma, Zorlama) Gecesi demektir. Bu gece inen meleklerle yeryüzü dar gelir. Hem Cebrail ilk vahyi getirdiğinde Efendimiz’i üç defa kolları arasına alıp sıkışmış, sonra âyetleri bildirmiştir.⁴ Kadir gecesi, Efendimiz’in ümmetine olan aşkın sevgisi sebebiyle yaptığı bir duanın kabul edilmiş hâlidir, şöyle ki: Fahr-i Kâinat Efendimiz’e kendisinden önceki insanların ömürlerinin müddeti veya bu ömürlerden Allah’ın dilediği kadarı gösterildi. Bunun üzerine Başka ümmetlerin uzun ömürleri içinde yapamayacakları amelleri ümmetim kısa ömrü içinde yapmış olsun.’ diye dua etti. Allah da O’na (içinde bu gece bulunmayan) bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesini ihsan etti.”⁵ [Bin ay, 83 yıl, 4 aya denk gelmektedir.⁶]

Kadîr-i Mutlak Hazretleri, ümmete rahmet için Kadir gecesinin Ramazan’ın hangi gecesi olduğu açıkça bildirmemiştir. Malumdur ki Cenab-ı Hak şu imtihan dünyasında çok mühim şeyleri gizlemiştir. İnsanın ecelini ömrü içinde, makbul veli kullarını insanlar içerisinde ve ism-i azamı esma-i hüsnâ içinde gizlemiştir. Aynı şekilde Cuma günü

¹ Duhân, 44/1-5.

² Dihlevî, a.g.e., 2/156.

³ Kadir, 97/3.

⁴ Yazır, a.g.e., 9/59-69.

⁵ Muvatta, İtikaf, 6.

⁶ Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/285.

içinde icabet saati, beş vakit namaz içinde salât-ı vustâ, bütün ibadetler içinde rızayı ilahî, zaman içinde kıyamet, hayat içinde ölüm ve Ramazan günleri içinde kadir gecesi gizlenmiştir.¹ Bunlar gizli kaldıkça sair efrad dahi kıymetdar kalır, ehemmiyet verilir.² Üstad Bediüzzaman, bazı şeylerin bazı şeyler içinde gizlenmesinin hikmetinin, o şeyin diğer fertlerini de kıymetlendirmek olduğunu ve eğer bu gibi özel şeyler açıklanırsa, diğer şeylerin değerden düşeceğini belirtir.³ Bilindiği üzere: Peygamberimiz (sas), bu gecenin Ramazan'ın son on veya yedi günündeki (21, 23, 25, 27) tek gecelerden birisi olduğunu söylemiştir.⁴ Ancak 27. gecesi olduğunu belirten hadîs-i şerifler,⁵ ekserî âlimler tarafından büyük kabul görmüş ve bütün İslâm âlemi de bunu benimsemiştir. Bu benimseme ile alâkalı, Bediüzzaman Hazretleri'nin yorumu şöyledir: “Yarın (27.) gece leyle-i Kadr olma ihtimali çok kuvvetli olmasından bir kısım müçtehidler, o geceye leyle-i Kadri tahsis etmişler. Hakiki olmasa da, madem ümmet o geceye o nazarla bakıyor. İnşallah hakiki hükmünde kabule mazhar olur.”⁶ demiştir.

Peygamberimiz:

“Allah, Kadir gecesini ümmetime hediye etmiş, ondan önce hiçbir ümmete vermemiştir.”⁷ buyurmuştur. Bir başka hadîslerinde ise

“Her kim Kadir gecesini, sevabını Allah'tan umarak ihlaslı bir biçimde ibadetle ihya ederse, geçmiş günahları affolunur.”⁸ demiştir. Meleklerin yeryüzüne indiği ve bir nevi ruhaniyetin yoğunlaştığı bu Kadir

¹ Nursi, Sözlür, s. 309; Algül, Hüseyin, Mübarek Gün ve Geceler, s. 21, Nil Yayınları, 1991, İzmir.

² Nursi, Mektubat, s.476; Hutbe-i Şamiye, s.124; Sünûât-Tulûât-İşârât, s.13.

³ Nursi, Sünûhât, s.29.

⁴ Müslim, Sıyâm, 212, 215, 208; İbn Mace, Sıyâm, 56.

⁵ Müslim, Müsâfirîn, 179, Sıyâm, 220, 221; Ahmed b. Hanbel. [İmam Azam da bu hadîsi benimsemiştir.]

⁶ Nursi, Şualar, s. 510.

⁷ Suyûtî, Câmiu's-Sagîr, 2/269.

⁸ Buhari, Kadr, 1; Müslim, Müsâfirîn, 175.

gecesi,¹ kaçırılmaması gereken manevî bir fırsattır. Bu gecenin büyük bir nimet olması, onu hakkıyla değerlendirmeye bağlıdır. Nitekim M. Fethullah Gülen Hocaefendi: “Kadir gecesi kadr’den gelir. Yani o gece bir kadirşinaslık ruh ve mânâsı nümayandır. Öyle ise o gecenin kadrini bilin ki, kadriniz bilinsin. Ayrıca Allah’ın fevkalade atâsının verildiği şeyler de olabilir bu gecede. Tıpkı ulûfe gibi. Bu gecenin gizli olmasında da ayrı bir sır vardır. Efendimiz (sas) onu önce biliyordu, sonra unutturuldu.² Ta ki, ihya edilsin. Sadece bu geceyi ihya eden de belki hissemend olabilir ama, her geceyi Kadir bilip ihya edenin nasibdar olacağından şüphe yoktur.”³ sözleriyle bu geceyi şuurluca değerlendirmeye dikkat çekmiştir.

“Her hasenenin sevabı başka vakitte on ise, Receb-i şerifte yüzden geçer, Şaban-ı muazzamada üçyüzden ziyade ve Ramazan-ı mübarekte bine çıkar ve Cuma gecelerinde binlere ve leyle-i Kadirde (Kadir gecesi) otuz bine çıkar.”⁴ Kadir gecesi tam olarak bilinemediğinden, Allah’ın sevgili kulları Ramazan’ın her gününü Kadir gecesi olabilir düşüncesiyle geçirmeye çalışmışlardır. Aynı senede Hilal’in farklı günlerde görünmesine göre başlangıç günü değişkenlik arzeden Ramazan’da Kadir gecesi de değişmektedir. Bu bağlamda pek çok ehlullah gibi Bediüzzaman da Kadir gecesini bir gün öncesi ve bir gün sonrası ile (daha bir itina göstererek) ihya etmiştir.⁵ Bir mektubunda “Gizli olan her gecede muhtemel bulunan Leyle-i Kadirlerinizi tebrik ederim.” şeklinde geçmektedir.⁶

Peygamberimiz (sas): “Kim inanarak ve sevabını Allah’tan bekleyerek Kadir gecesinde namaz kılarsa, geçmiş günahları affolunur.” buyurmuştur.⁷ Bir başka hadîste:

¹ Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/286.

² Buhari, Fadlu Leyleti’l-Kadr, 2; Müslim, Sıyâm, 213.

³ Gülen, Fasıldan Fasıla, 2/323.

⁴ Nursi, Şualar, s.416.

⁵ Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s.136, 169.

⁶ Nursi, Emirdağ Lahikası, 1/62.

⁷ Buhari, Sıyam, 71.

“Kadir gecesı yatsı namazında cemaatte hazır bulunan, o geceden nasibini almıştır.” buyrulmuştur.¹ Bir diğerk hadîste ise:

“Her kim Ramazan ayı çıkıncaya kadar akşam ve sabah namazlarını cemaat ile kılsa, Kadir gecesinden fazla bir hisse alır.”² Ayrıca Kadir gecesı namazı kılınmalıdır: Kadir namazının en azı 2 rek’at, ortası 100 rek’at, en çoğı da 1000 rek’attir. Bu namaz iki rek’at kılındığı takdirde her rek’atında 200 âyet okumalıdır. 100 rek’ate kadar kılındığı takdirde her rek’atında Fatıha’dan sonra Kadr suresiyle üç kere de İhlas suresi okunup her iki rek’atte bir selâm verilmelidir.³ Bu gece kendine ve bütün Mü’minlere dualar edilmelidir; zira müstecab vakitlerden olması sebebiyle bu gece dua etmek sünnettir.⁴ Kadir gecesinde bir an vardır ki, o ana rastlayan bir dua her hal ü karda kabul olunur.⁵ Hz. Aîşe demiştir ki: “Ey Allah’ın Resulü dedim, şâyet Kadir gecesine tevâfuk edersem nasıl dua edeyim?” Şu duayı okumamı emrettiler:

“Allahümme inneke afuvvun, tuhibbu’l-afve, fa’fu annî. - Allahım! Sen çok affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet.”⁶ Kadir gecesinin hakkımızda seksen üç sene ibadetle geçmiş bir ömür hükmüne geçmesini, hakikat-ı Leyle-i Kadri şefaatçi ederek rahmet-i İlâhiyye’den niyaz etmeliyiz.⁷ Ayrıca bu gece derin tefekkürde bulunulmalıdır. Kur’ân tefsirleri okunmalıdır. Bediüzzaman Hazretleri der ki: “Leyle-i Kadrin sırrıyla seksen sene bir ömrü kazandıracak bir vakitte, en iyi, en efdal şeylerle meşgul olmak lâzım geliyor. İnşallah Kur’ân’a ait mesâille iştigal, bir nevi manevî mütefekkirâne Kur’ân okumak hükmündedir. Hem ibadet,

¹ Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/289.

² Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/289.

³ Bilmen, a.g.e., s.188.

⁴ Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/287; Nursi, Mektubat, 279.

⁵ Bilmen, a.g.e., s.188.

⁶ Tirmizi, Deavât, 89; İbn Mâce, Duâ, 5.

⁷ Nursi, Tarihçe-i Hayat, s.516.

hem ilim, hem marifet, hem tefekkür, hem kıraat-ı Kur'ân mânâları Risale-i Nur Tefsirlerinin istinsah ve mütalaalarında vardır itikadındayız.”¹

Mevlid Kandili

Sevgili Peygamberimiz (sas) ‘in dünyaya teşrif ettikleri [20 Nisan 571, Pazartesi] Rabiülevvel ayının 12. gecesidir ki buna Mevlid-i Nebi [Kutlu Doğum] denir. Kâinat ve beşeriyetin yüzyıllardır yolunu gözlediği o Peygamberler Peygamberi’nin doğum günüdür bugün. Hz. İbrahim’in duası², Hz. İsa’nın müjdesi ve dedesi Abdülmuttalip³ ve annesi Âmine’nin rüyasıdır.⁴ Fil vak’ası onu haber verdi. Doğduğu gece irhasât denilen bir takım olağanüstü hâdiseler cereyan etti. Dünyanın doğusunu ve batısını aydınlatan bir nur görüldü. Sâve Gölünün suları bir anda çekiliverdi. Ateşe tapanların bin yıldır aralıksız yanmakta olan ateşleri hiç sebepsiz sönüverdi. Asırlardır kupkuru olan Semâve Vadisi, seller altında kaldı. Gökyüzünden onlarca yıldız kaydı. Kısra’nın saraylarından ondört burc kendiliğinden yıkıldı. Kâbe’deki putların pek çoğu baş aşağı devrildi. Şeytân, ölesiye çılgılık kopardı.⁵ Daha ne gizemli olaylar iç içe ve peş peşe yaşandı.⁶ Nasıl yaşanmasındı ki Kâinatın Efendisi, İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Ahmed-i Mahmud-u Muhammed Mustafa (s.a.s.) dünyaya teşrif ediyorlardı. Bütün varlık O’nu ayakta karşılamıştı.

Doğum ânı öncesi hane-i saadetleri nurla doldu, yıldızlar evin üzerine salkım salkım dökülecekmiş gibi aktı.⁷ Seher vaktiydi. Bir ara

¹ Nursi, Barla Lahikası, s.176.

² Bakara, 2/129.

³ Halebî, Ali b. Burhaneddin, İnsânü’l-Uyûn, 1/130131, Beyrut, 1980.

⁴ Nitekim Sevgili Peygamberimiz şöyle buyuracaklardı: “Ben babam İbrahim’in duası, kardeşim İsa’nın müjdesi ve annem Âmine’nin rüyasıyım.” Tecrid-i Sarih, 6/18; Ahmed b. Hanbel, 5/262.

⁵ İbn Kesir, el-Bidâye ve’n-Nihâye, 2/266, Beyrut, 1978..

⁶ Suruç, Salih, Peygamberimiz’in Hayatı, 1/47-52, Feza Gazetecilik, İstanbul, 1998; Halebî, İnsânü’l-Uyûn, 1/86-88; İbn Sa’d, Tabakâtü’l-Kübrâ, 1/102, Beyrut, 1978.)

⁷ Bu olayı, İki ebeden birisi olan, Osman b. Ebi’l-Âs’ın annesi Fatma Hatun görmüş ve haber vermiştir: İbnü’l-Esir, el-Kâmil, 1/459, Beyrut, 1385/1965.

Âmine validemizin kulağına müthiş bir ses geldi. Korkudan eriyecek gibi oldu. Bir de ne görsün? Bembeyaz bir kuş peydahlandı ve yanına geldi; sonra da kanatlarıyla Âmine'nin sırtını sıvazladı. Ne korku kaldı, ne kaygı. Yine doğum öncesi başka bir nur gözüktü. Âmine'ye bu nur ile Şam'ın saray ve köşkleri gösterildi. Kendisine ak bir kâse içinde şerbet sunuldu. İçer içmez de muhteşem bir nur bulutu kendisini sardı. Tam o esnada mukaddes doğum gerçekleşti.¹ O sıra ebesi Şifa Hatun gizemli bir ses duydu: "Allah'ın rahmeti, Onun üzerine olsun!" diye. Hattâ Rum diyarının bazı sarayları bile görünmüştü kendisine. Maşrık ile mağrib arası nurlara boğulmuştu.² Annesinin anlattığına göre: "Doğuda, batıda ve Kâbe'nin üzerinde bir bayrak gördüm. Doğum tamamlanmıştı. Yavruma baktım, secdedeydi. Parmağını da göğsüne kaldırmıştı. Hemen bir ak bulut inip onu kapladı. Şöyle bir ses işittim: Doğuları ve batıları dolaştırın, deryaları gezdirin. Tâ ki mahlukât Muhammed'i ismiyle, sıfatıyla, sûretiyle tanısinlar!' Biraz sonra da bulut gözden kaybolup gitti."

Hız. Âdem'den başlayarak devirlerden devirlere, aileden aileye intikal ede ede gelen o Biricik Nur,³ artık vücut sahnesinde varlık bulmuştu. Efendimiz'in "Allah'ın ilk yarattığı şey, benim nûrumdur."⁴ dediği kendi Nur'u, beden giymiş, görünür hâle gelmişti. Her çocuk doğunca yere düşerken, o ise ellerini yere dayamış, önce secde edip sonra da başını ve parmağını semaya kaldırmıştı.⁵ Doğduğunda sünnetli ve göbek bağı kesilmiş vaziyetteydi.⁶ Sırtında, iki kürek kemiği arasında, tam kalbinin hizasında peygamberlik mührü "Hâtem-i Nübüvvet" vardı.⁷

¹ Bu olayı, Hz. Âmine bizzat kendisi anlatmıştır. Bkz: (Suruç, Salih, a.g.e., 1/44).

² Bu olayı da ikinci ebesi, Abdurrahman b. Avf'ın annesi Şifâ Hatun görmüş ve nakletmiştir. (Suruç, a.g.e., 1/45; astalani, Mevâhibü'l-Ledünniye Tercümesi, 1/21-22, Mtc: Abdülbâki).

³ Tecrid-i Sarih, 9/272.

⁴ Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 1/265.

⁵ Halebî, a.g.e., 1/109-110.

⁶ Suruç, a.g.e., 1/45.

⁷ Hatem-i Nübüvvet: üzeri tüylü, kabarık, kırmızımtırak inci gibi benlerden oluşmaktaydı ve keklik yumurtası büyüklüğündeydi. Rasul-i Ekrem'in son peygamber olduğunun alâmetlerinden birisiydi. (Suruç, a.g.e., 1/45).

Dedesi Abdülmuttalip adını Muhammed¹ koymuştu. Övülen demekti. Zira onu Allah övmüştü; melekler, insanlar ve cinler de övecekti. Sonra o Nur topunu alarak Kâbe'ye götürdü ve Allah'a duada bulundu: “Bana bu temiz çocuğu ihsan eden Allah'a hamdolsun!” dedi.² Nasıl ki insanlara ve cinlere sonsuz mutluluğun yollarını gösterecek Nebi dünyaya teşrif edince bütün varlık ayağa kalkmıştı. Teşrifinden asırlar sonra da “Doğdu ol saatte ol Sultân-ı Dîl / Nûra gark oldu semâvât ü zemîn” deyince mevlidhânlar, benzeri bir heyecanla Mü'minler “Hoş geldin ey Kutlu Nebi!” mânâsına ayağa kalkmaya devam ediyorlar. Bir edep anlayış ve göstergesi olan bu hürmet ve tazimlerini, O'na arz etmeye çalışıyorlar.³

Efendimiz'in terakki çizgisinin müntehası Mi'râc, başlangıcı da Mevliddir.⁴ Bu kutlu gecede S. Çelebi'nin Mevlid-i Nebi'si gibi, Peygamber aşkını körükleyen na't-ı şerifler, mevlidler okunmalı.⁵ Hafızlar, Kur'ân'dan Peygamberimiz'in adının geçtiği aşirleri seslendirmeliler. Hem yetim, hem öksüz yetişen o Nebi'nin doğum günü vesilesiyle öncelikle yetimler ve öksüzler sevindirilmeli, yoksullara ziyafetler verilmeli. Kutlu doğum hakkında yazılmış kitaplar ve makaleler bir kere daha topluca okunmalı. O'nu anlatan sohbetler dinlenmeli. Bol bol salât ü selâmlar getirilmeli. Gözümüzün Nuru, Gönlümüzün Sürûru Efendimiz Hazretleri'nin doğum günü münasebetiyle bizlere düşen vazifelerin ön önemlisi ise, herhalde O'nu her yönüyle daha iyi anlamaya ve O'nun, insanlığa tebliğ ettiği

¹ Halebî, Ali b. Burhaneddin, İnsânu'l-Uyûn, 1/130-131, Beyrut, 1980.

² İbn Hişâm, es-Sîre, 1/168; İbn Kesîr, 1/208-209.

³ Gülen, Fasıldan Fasıla, 1/268.

⁴ “İşte böyle bir Zât'ın Mevlid ve Mi'râcını dinlemek, yani terakkiyatı mebd'e ve müntehasını işitmek, yani tarihçe-i hayat-ı maneviyyesini bilmek, o Zât'ı kendine reis ve seyyid ve imam ve şefî' telakki eden mü'minlere; ne kadar zevkli, fahirli, nurlu, neş'eli, hayırlı bir müsamere-i ulviyye-i dîniyye olduğunu anla...”(Nursi, Mektubat, s.308).Gülen, Fasıldan Fasıla, 2/303. Bediüzzaman Sikke-i Tasdik-i Gaybi s.207'de Efendimiz'in terakki hayatının başlangıcını Regaip Gecesi “ki O'nun ana rahmine düştüğü veya rahimde olduğu annesi tarafından fark edildiği an) olarak belirtirken; burada ise başlangıcı Mevlid gecesi ile “doğumuyla” başlatmaktadır. Lafızlar farklı, ama mânâ yaklaşık olarak bir sayılır. Birisi, terakki çizgisini ana rahminden başlatırken; diğeri ise doğumundan başlatmaktadır. [Y. G.]

⁵ Nursi, Mektubat, s. 307.

esaları kavramaya çalışmak olmalıdır.¹ Fakat kutlu doğumu, aynı zamanda kendi doğumu olan İslâm dünyası, o Nevrûz-u Sultânî'yi lââyık-ı vechiyle tes'îd edememektedir. Hz. İsa'nın doğumun bütün dünyada Noel, Paskalya ve daha başka yortu ve karnavallarla kutlanması ölçüsünde, bu Kutlu Doğum'un en azından ümmet içinde olsun O'na ve O'nun mesajına yaraşır biçimde tes'îd edilmesi, bir vefa borcu olmanın ötesinde İslâm'ın ruhundaki Hz. Muhammed'e muhabbet ve hürmet emrinin bir gereği olsa gerektir...²

Kandilleri Değerlendirmek İçin Yapılabilecekler

Bütün kandil gecelerinde yapılabilecek ve yapılması gereken önemli bir takım afv ü mağfirete nail olma, ecr ü sevap kazanma, manevî terakki kaydetme, bela ve musibetlerden kurtulma ve rıza-i İlâhiye ulaşma vesileleri vardır ki, bunlardan bazılarını maddeler hâlinde kısaca ve toplu olarak yeniden hatırlamakta yarar var:

1. Kur'ân-ı Kerim okunmalı; okuyanlar dinlenmeli; uygun mekânlarda Kur'ân ziyafetleri verilmeli; Kelamullah'a olan sevgi, saygı ve bağlılık duyguları yenilenmeli, kuvvetlendirilmeli.
2. Peygamber Efendimiz (sas)'e salât ü selâmlar getirilmeli; O'nun şefaatinin ümit edip, ümmetinden olma şuuru tazelenmeli.
3. Kaza, nafile namazlar kılınmalı; varsa o geceye ait nakledilen namazlar,¹¹¹ onlar da ayrıca kılınabilir; kandil gecesini, özü itibariyle ibadet ve ibadette ihsan şuuruyla ihya edilmeli.

¹ Algül, Hüseyin, Mübarek Gün ve Geceler, s.52, Nil Yayınları, İzmir, 1991.

² Gülen, Günler Baharı Soluklarken, s.27-28, TÖV Yayınları, İzmir, 1993. 111) "Mübarek gecelerin ihyası ile ilgili hususi bir ibadet mevcut değildir. Namaz, tilavet-i Kur'ân, dua gibi bütün ibadet çeşitleri ile gece ihya edilebilir... Mübarek gecelerde kılınan bazı hususi namazlar sünnette mevcut değildir; muteber bir rivayete de istinad etmezler. Bu, "O gecelerde namaz kılmak mekruhtur" anlamına gelmez. Teheccüd ve nafile namazları teşvik eden rivayetler çoktur. Bunların mübarek gecelerde yapılması elbette daha faziletlidir." (Canan, Kütüb-ü Sitte, 3/289). Kandil gecelerine ait olduğu kaydedilen namazları da ayrıca kılmakta ise bir beis yoktur; sevaptan hâli değildir. [Y.G.]

4. Tefekkürde bulunulmalı; “Ben kimim, nereden geldim, nereye gidiyorum, Allah’ın benden istekleri nelerdir” gibi konular başta olmak üzere hayatî meselelerde derin düşüncelere girmeli.

5. Geçmişin muhasebe ve murakabesi yapılmalı; ve şimdinin ve geleceğin plân ve programı çizilmeli.

6. Günahlara samimi olarak tevbe ve istiğfar edilmeli; idrak edilen geceyi son fırsat bilerek nedamet ve inabede bulunulmalı.

7. Bol bol zikir, evrad ü ezkarda bulunulmalı.

8. Mü’minlerle helalleşilmeli; onlarla irtibatımız cihetinden rızaları alınmalı.

9. Küs ve dargın olanlar barıştırılmalı; gönüller alınmalı; kederli yüzler güldürülmeli.

10. Kişi kendine ve diğer Mü’min kardeşlerine hattâ isim zikrederek dualar etmeli.

11. Üzerimizde hakları olanlar aranıp sorulmalı; vefa ve kadirşinaslık ahlâkı yerine getirilmeli.

12. Yoksul, kimsesiz, öksüz, yetim, hasta, sakat, yaşlı olanlar ziyaret edilip, sevgi, şefkat, hürmet, hediye ve sadakalarla mutlu edilmeli.

13. O gece ile ilgili âyetler, hadîsler ve bunların yorumları ilgili kitaplardan ferden veya cemaaten okunmalı.

14. Dini toplantılar, paneller ve sohbetler düzenlenmeli; va’z ü nasihat dinlenmeli; şiirler okunmalı; ilâhî ve ezgilerle gönüllerde ayrı bir dalgalanma oluşturmali.

15. Kandil gecesinin akşam, yatsı ve sabah namazları cemaatle ve camilerde kılınmalı.

16. Sahabe, ulema ve evliya türbeleri ziyaret edilmeli; hoşnutlukları alınmalı; ve manevî iklimlerinde vesilelikleriyle Hakk’a niyazda bulunulmalı.

17. Vefat etmiş yakınlarımızın, dostlarımızın ve büyüklerimizin kabirleri ziyaret edilmeli; iman kardeşliğine ait sadakati yerine getirilmeli.

18. Hayattaki manevî büyüklerimizin, üstadlarımızın, anne ve babamızın, dostlarımızın ve diğer yakınlarımızın kandilleri bizzat giderek veya telefon, faks yahut e-mail çekerek tebrik edilmeli; duaları istenmeli.

19. Bu kandil gecelerinin gündüzlerinde mümkün olduğunca oruç tutulmalı.